

Anni Matilainen
Sanni Pesonen

Diakonia-ammattikorkeakoulu
Sosiaali- ja terveysalan ammattikorkeakoulututkinto
Sosionomi (AMK) diakoni
Opinnäytetyö, 2022

LAPSIPERHEIDEN KORONA-AIKANA SAAMA APU DIAKONIATYÖSTÄ

TIIVISTELMÄ

Anni Matilainen

Sanni Pesonen

Lapsiperheiden korona-aikana saama diakoninen apu

Sivut 32 ja liitteet 2, liitteiden sivumäärä 8

Kevät, 2022

Diakonia-ammattikorkeakoulu, Pieksämäki

Sosiaali- ja terveysalan ammattikorkeakoulututkinto

Sosionomi (AMK), diakoni

Koronapandemia on vaikuttanut koko maailmaan merkittäväillä tavoilla. Opinnäytetyön tarkoituksena oli selvittää Kangasalan ja Lempäälän seurakunnissa lapsiperheiden saamaa apua diakoniatyöstä korona-aikana. Vaikuttiko pandemia merkittävästi asiakkaaksi hakeutumiseen, millaista apua on saatu ja millaista apua tulevaisuudessa nähdään tarvittavaksi. Opinnäytetyötä varten selvitettiin lapsiperheiden palveluita Suomessa, koronan vaikutuksia perheisiin ja seurakunnan diakoniatyön ulottuvuuksia erityisesti Kangasalla ja Lempäälässä.

Opinnäytetyö toteutettiin kyselytutkimuksena. Kyselytutkimus tehtiin Webropol-työkalulla, jota käytettiin tulosten analysoinnissa. Osallistuvat seurakunnat vastasivat kyselyn levittämisestä. Kyselyyn tulleita vastauksia jäseneltiin Webropol-työkalun avulla ja analysointia tehtiin vastausten perusteella perheiden taloudellisesta näkökulmasta, koronapandemian koetuista vaikutuksista ja diakoniatyöstä haetusta ja saadusta avusta.

Keskeisimpinä tuloksina huomattiin, että korona ei merkittävästi vaikuttanut lapsiperheiden hakeutumiseen diakoniatyönasiakkaaksi vuoteen 2021 mennessä. Perheet olivat suurimmaksi osaksi hakeneet ja saaneet taloudellista avustusta ja ruoka-apua. Nämä nousivat esiin myös avuntarpeina tulevaisuudessa. Seurakuntien johtavien diakoniatyöntekijöiden haastattelussa todettiin kyselytutkimustuloksen olevan yhtenäinen arjessa näkyvään työhön. Kyselytutkimuksen tulokset ja opinnäytetyö annettiin seurakunnille työkaluksi arkeen.

Kieli: suomi

Asiasanat: Diakonia, korona, COVID-19, lapsiperheet, seurakunta

ABSTRACT

Anni Matilainen

Sanni Pesonen

Diaconal help provided to families with children during the corona era

Pages 32 and attachments 2

Spring, 2022

Diaconia University of Applied Sciences

Bachelor's Degree Programme in Social Services, Diaconal work

Degree: Bachelor of Social Services

The corona pandemic has affected the entire world with many significant impacts. This thesis is about finding out the help provided to families with children in Kangasala's and Lempäälä's parishes. Did the pandemic significantly affect turning to diaconal service, what kind of help has been received and what kind of help will be needed in the future? For the thesis the following was studied: the services of families with children in Finland, the impacts of the corona virus on the families and the diaconal work in parishes of Kangasala and Lempäälä.

The thesis was implemented with a survey online. The survey was carried out with a Webropol tool, which was also used for analysing the results. Participating parishes were in charge of distributing the survey. The answers were analysed in terms of economical aspects, the impact of corona and the aspect of help received from the parish and what help was needed.

The key result was that the corona virus did not significantly affect families with children turning to diaconal services by the year 2021. Many families had already received financial assistance and food aid. The financial assistance and food aid was the most needed assistances also in the future. The leading diaconal workers in parishes noticed that the result of survey was consistent with the everyday work. The answers of the survey and the thesis has been given to the parishes as a tool for everyday work.

Key words: Diaconia, corona, COVID-19, families with children, parish

SISÄLLYS

1 JOHDANTO	4
2 KORONA JA KORONA-AJAN VAIKUTUKSET LAPSIPERHEISIIN	5
2.1 Lapsiperheiden tuet ja palvelut ennen korona-aikaa	5
2.2 Korona kuormittamassa arkea	6
2.3 Lapsiperheiden tuet ja palvelut korona-aikana	8
3 DIAKONIA TYÖ AVUNANTAJANA LAPSIPERHEILLE	10
4 OPINNÄYTETYÖN TARKOITUS JA TAVOITE	12
5 YHTEISTYÖKUMPPANIT	13
6 TUTKIMUSMENETELMÄT JA TUTKIMUKSEN TOTEUTTAMINEN	14
6.1 Tutkimusmenetelmät ja aineiston valinta	14
6.2 Kyselytutkimuksen luominen ja toteutustapa	15
7 KYSELYN TULOKSET	18
7.1 Vastaajien taustatiedot	18
7.2 Taloudellinen näkökulma	19
7.3 Korona näkökulmana	21
7.4 Diakoniatyö näkökulmana	24
7.5 Opinnäytetyön eettisyys	26
8 KYSELYN HYÖDYNTÄMINEN TYÖELÄMÄSSÄ	27
9 JOHTOPÄÄTÖKSET JA POHDINTA	28
9.1 Kyselytutkimustuloksista nousevat johtopäätökset	28
9.2 Tutkimuksen luotettavuuden ja työskentelyprosessin arviointi	29
9.3 Oman ammatillisen osaamisen kehittyminen ja pohdinta	30
LIITTEET	37
Liite 1. Kysely ja saate	37
Liite 2. Yhteystietolomake	44

1 JOHDANTO

Korona-aika saapui yllättäen alkuvuodesta 2020 Suomeen. Kyseessä oli maailman laajuinen pandemia, jonka etenemisestä, vaarallisuudesta ja vaikutuksista oli hyvin vähän tietoa. Pandemiatilanne vaati nopeita ratkaisuja, kuten valmiuslain käyttöönottoa 17.3.–15.6.2020 väliseksi ajaksi (Hakala, 2022). Pandemia ylikuormitti terveydenhuoltoa, aiheutti rajoitustoimia ja on ollut hengenvaarallinen riskiryhmille. Opinnäytetyön valmistumisvaiheessa koronasta puhutaan mediassa kriittisen vaiheen taakse jäämisenä. Suomessa hyvä rokotekattavuus näyttää suojaavan kansalaisia vakavalta tautimuodolta.

Pandemiatilanne on vaikuttanut useilla eri tavoilla lapsiperheisiin. On tullut lyhyellä aikavälillä nähtäviä vaikutuksia sekä pitkällä aikavälillä syntyviä vaikutuksia. Opetuksen laadun epätasaisuuden vaikutukset ovat nähtävissä tulevaisuudessa, kuten myös ei-kiireellisten hoitotoimenpiteiden ja tukipalveluiden siirtäminen aiemmin sovitusta eteenpäin tulevaisuuteen tai harrastustoiminnan rajoitukset. Välittömästi syntyi lisääntynyt avuntarve pandemian alkuvaiheesta lähtien ruoka- ja taloudellisessa avustuksessa, mikä huomattiin diakoniatyössä ja muissa avustajärjestöissä (Sainio, 2020).

Aiheeksemme valikoitui lapsiperheiden saama diakoninen apu korona-aikana, jota lähdimme tutkimaan kyselylomakkeen avulla. Opinnäytetyön alussa olimme vielä uuden äärellä. Työn edetessä on korona tullut monen opinnäytetyön aiheeksi, ja tutkittua tietoa löytyy eri tavalla vuoden 2022 alussa kuin 2021 keväällä. On huomattu pandemian kohdelleen maailmaa eri tavoin niin erilaisten rajoitustoimenpiteiden ja tiedotuksen vuoksi kuin valtioiden yhteiskunnallisten tilanteiden vuoksi. Suomessa maan taloudellinen tilanne ja ihmisten eriarvoistuminen ovat nousseet korona-ajan ilmiöksi (Kuusisto, Liukkonen, i.a.).

Ruokajonoista uutisoitiin kiivaaseen tahtiin ja media lisäsi tietoisuutta avun tarpeesta. Yhteistyössä kaupungin asukkaiden ja yrittäjien kanssa seurakunnat pysyivät auttamaan monella konkreettisella tavalla hädän äärellä olleita. Esimerkiksi Kangasalla jaettiin ruokakasseja ja kun pandemiatilanne sen salli, järjestettiin yhteisruokailuita. Hyväntekeväisyyden avulla ruokaa saatiin enemmän jakoon

seurakunnan kautta. Seurakunnat avustivat myös rahallisesti ja se koettiin luotettavana avun välittäjänä hyväntekeväisyydelle. Ihmisillä on kriisitilanteissa tarve ja halu auttaa toisiaan, joka näkyi monella tavalla pandemian keskellä.

Suomen evankelisluterilainen diakoniatyö on ollut isoksi avuksi ihmisille pandemian aikana. Halusimme selvittää, miten seurakunnissa lapsiperheitä lähdettiin auttamaan, onko tehty diakoninen työ vastannut odotuksiin ja tarpeisiin. Tutkimuksemme yhteistyökumppaneina ovat Kangasalan seurakunta ja Lempäälän seurakunta. Asiakasnäkökulman esiin nostaminen työyhteisölle ensimmäisten koronavuosien jälkeen auttaisi miettimään työn tekemisen suuntaa pandemiatilanteen jatkuessa tai pandemian seurauksia hoidettaessa. Opinnäytetyön tavoitteena oli selvittää koronapandemian vaikutusta lapsiperheiden avuntarpeeseen diakoniatyössä.

2 KORONA JA KORONA-AJAN VAIKUTUKSET LAPSIPERHEISIIN

2.1 Lapsiperheiden tuet ja palvelut ennen korona-aikaa

Käytämme opinnäytetyössämme kansanläheistä termiä *korona* maailmassa vaikuttaneesta pandemiasta, lääketieteelliseltä termiltään Covid-19-infektio ja SARS-CoV-2. Lapsiperheeksi määritellään yksikkö, johon kuuluu vähintään yksi alaikäinen lapsi ja vähintään yksi täysi-ikäinen henkilö ja korkeintaan kaksi perättäistä sukupolvea (Tilastokeskus, lapsiperheet, i.a.). Alaikäisen lapsen elatusvelvollisuus on lakiin säädetty (Laki lapsen elatuksesta, 1975/704) ja lapsen oikeus huolenpidosta on kirjattu YK:n lapsen oikeuksienjulistukseen jo vuonna 1959 (Lapsen oikeudet, i.a.).

Erilaisilla poliittisilla päätöksillä on heikennetty lapsiperheiden toimeentuloa niin suoraan, esimerkiksi vuonna 2012 leikkaamalla lapsilisiä, kuin välillisesti, kuten valmisteverojen korotuksilla. Voidaan todeta, että talouskasvun vuosina lapsiköyhyys kolminkertaistui, sillä taloudelliset leikkaukset on kohdistettu laman

aikoina ankarimmin lapsiperheisiin ja eläkeläisiin, mutta näihin ryhmiin ei ole palautettu leikattuja osuuksia. (Salmi, 2020, s. 66–68.)

Vuosina 2017–2018 järjestettiin valtakunnallinen Lapsi- ja perhepalveluiden muutoshjelma, joka oli hallituksen kärkihanke. Sitä johtivat sosiaali- ja terveysministeriö sekä opetus- ja kulttuuriministeriö. Muutoksella pyritään tekemään lapsi- ja perhelähtöisiä palveluita ja vahvistamaan tietoisuutta lapsen oikeuksista ja osallisuudesta. Tavoitteena on tarjota lapsille ja perheille apua tasalaatuisemmin, oikea-aikaisemmin ja kustannustehokkaammin, paremmin yhteensovitetuin palvelumuodoin. (Pirkanmaan LAPE-hanke, 2017-a.)

Keskeisiä tukipalveluita lapsille ja lapsiperheille muodostaa neuvola, varhaiskasvatus ja koulumaailma, jossa oppilashuoltoryhmä toimii moniammatillisena tiiminä muun koulunhenkilökunnan tukena (Pirkanmaan LAPE-hanke, 2017-b). Perhekeskustoimintamalli on lähipalveluverkosto, jossa pyritään auttamaan perheitä kokonaisvaltaisesti, yhteistyössä alueen kaikkien toimijoiden kanssa (Pirkanmaan LAPE-hanke, 2017-c). Lapsiperheet voivat tarvita myös erityis- ja vaativan tason palveluita, kuten erikoissairaanhoidtoa, lastensuojelua, vammaispalvelua ja erilaisia tukimuotoja. Erityistason palvelut kulkevat perhekeskustoimintamallin rinnalla, konsultoiden ja jalkautuvien palveluiden avulla. (Pirkanmaan LAPE-hanke, 2017-d.) Lapsiperheille on tarjottu ja tarjotaan edelleen Suomessa valtavan hyvä ja kattava verkosto palveluita ja tukea lapsuudesta aikuisuuteen asti.

2.2 Korona kuormittamassa arkea

Korona aiheutti monelle taloudellisen tilan heikkenemistä, joka näkyi saaduissa tötunneissa, tai pahimmillaan työpaikan menetyksenä. Erityistilanteet ovat voineet tuoda paljonkin lisäkuluja perheille, eikä niitä voinut ennakoida. Haasteita ja lisäkuluja on voinut tuoda esimerkiksi uudelleen järjestetyt perheenjäsenten kuljetukset tai lastenhoidot, lisääntyneet sairauspoissaolot ja karanteenit. Pandemia-aikana jaksamiseen saatiin voimia ystävistä, perheestä ja kodista. (Serkkola, 2021.)

Pitkittynyt pandemiatilanne oli itsessään jo kuormittava, vaikka merkittäviä vaikeuksia perhe ei olisikaan kokenut korona-aikana. Pelko sairastumisesta, yksinäisyydestä ja perheen ja läheisten selviämisestä kriisiajassa oli myös kuormittavaa. Kuormittavuus etenkin pitkällä aikavälillä voi aiheuttaa mielenterveydellisiä ongelmia. Kuormittuminen oli hyvin monialaista, ja tilanteet ja vaikeudet erilaisia. Huolta kannettiin myös yhteiskunnan kantokyvystä, esimerkiksi terveydenhoidon kuormittumisesta sekä yleisen talouden romahtamisesta. (Salomäki, 2020.) Syvä epävarmuus kaikessa on leimannut vahvasti paria mennyttä vuotta. Epävarmuuden tunteita syntyi viruksen alkuperästä, viruksen leviämisestä ja sen hoidosta, kauppojen aukiolosta ja ruoan saannista, omasta taloudesta, terveydestä, työpäivän säilymisestä ja lomautuksista, koulunkäynnin ja varhaiskasvatuksen jatkuvuudesta. Epävarmuutta koettiin kaikilla inhimillisten perustarpeiden ja -palveluiden äärellä ja kysymyksessä: palaammeko normaaliin aikaan vai onko odotettavissa uusi normaali aika? (Halme-Tuomisaari, 2020, s. 7–8.)

Ruoka-apua tarvittiin korona-aikana normaalioloja enemmän. Ruokailukustannukset kodeissa kasvoivat, koska kaikki perheenjäsenet söivät useamman ruoan kotona karanteenin tai sulkujen vuoksi. Monet seurakunnan avoimet, maksuttomat ruokailutapahtumat, kuten aamupalat ja lounaat jäivät pois. (Heinonen-Tricarico, 2020.) Vastaavasti, jos perheissä koettiin pahoinvointia, heijastui se lasten koulutyöhön ja tulevaisuuteen. (Kylätasku, 2020.)

Koronapandemian aiheuttamat vaikeudet ja taloudellinen romahdus kosketti kovimmin huono-osaisia ihmisryhmiä ja sosioekonomiselta taustaltaan heikommassa asemassa olevia. Useammin tällaiset ihmisryhmät ovat myös matalapalkkaisilla aloilla töissä, joissa useimmiten työntekijät olivat jatkuvassa alttiudessa saada koronatartunta. Heikommalla sosioekonomisella ihmisryhmällä on myös todennäköisemmin pitkäaikaissairauksia. Erityisesti diabetes 2, korkea verenpaine, merkittävä lihavuus, hengityssairaudet ja syöpähoidot kasvattivat riskiä sairastua vakavasti koronaan. Pandemia jakoi kuilua suuremmaksi huono-osaisien ja parempiosaisien ihmisryhmien välille muuttaen huono-osaisien elämää entistä huonommaksi. Kansainvälisissä tutkimuksissa on todettu, että köyhimmässä osaa väestöä koronatartunnat olivat yleisempiä, kuin parempiosaisissa

väestöryhmissä. Köyhimmän väestön keskuudessa myös tautiin kuolleisuus oli korkeampi. (World Health Organization, 2021.)

Koulunkäyntiin ja opiskeluun tulleet epävarmuustekijät ja rajoitukset lisäsivät lasten kuormitusta. Työssä käyvien mielenterveyttä kuormitti taloudellinen epävarmuus. Työttömien terveydenhuollollinen asema heikentyi, koska mielenterveyspalveluihin ei ole työterveyshuollon tukea. Valmiiksi mielenterveyden häiriöistä kärsivät ovat olleet erityisen heikossa asemassa, sillä tarvittavat mielenterveyspalvelut saattoivat siirtyä tulevaisuuteen sulkujen vuoksi. (Mieli, 2021). Yhdysvaltain kansallisen terveysinstituutin julkaiseman artikkelin mukaan mielenterveysongelmat ja masennus lisääntyivät tai syntyivät eristyksissä olosta. Jo yhdeksän päivän mittainen eristys voi aiheuttaa akuutin stressihäiriön. (Brooks ym., 2020). Mielenterveyden heikkeneminen on oleellista huono-osaisuuden kokemukseen. Salomäen (2020) artikkelin mukaan lastensuojelun tarpeen ennustetaan kasvavan epidemian myötä, sillä perheillä ei ole riittävää tukiverkostoa ja mielenterveysongelmat lisääntyvät aikuisilla, lapsilla ja nuorilla.

2.3 Lapsiperheiden tuet ja palvelut korona-aikana

Keväällä 2020 moni palvelu siirsi tai peruutti asiakkaiden ei-kiireellisiä aikoja, kuten äitiys- ja lastenneuvoloissa ja koulu- ja opiskeluterveydenhuollon perusterveystarkastuksissa työntekijöitä siirrettäessä pandemia-ajan tehtäviin. Valtion tasolta annettiin myös suositus kontaktien vähentämisestä. Vaihtelevuutta löytyi paljon Suomen sisältä, sillä päätökset toiminnan rajoituksista olivat kaupunki- ja kuntakohtaisia. Lääkäreitä, terveydenhoitajia ja suun terveydenhuollon henkilöstöä sijoitettiin muihin tehtäviin, jolloin varatut kiireettömät ajat siirrettiin tulevaisuuteen. Jonot pitenivät kaikilla hoitoaloilla. Koulut olivat vaihtelevasti etäopinnoissa, joten vanhempien vastuu lasten opinnoista kasvoi. (Valtioneuvosto, 2021.)

Eriarvoisuus nousi esimerkiksi toisen asteen opiskeluterveydenhuollon ja korkeakoulujen välillä. Joillain alueilla rajoitustoiminnat eivät aiheuttaneet merkittäviä muutoksia toimintaan, kun taas toisaalla henkilökunta siirrettiin muihin tehtäviin, esimerkiksi epidemianjäljitystyöhön. Tällöin opiskeluterveydenhuoltoa toteutettiin supistetusti. Ammatillaiset koulu- ja opiskeluterveydenhuollosta raportoivat

huolestaan lapsia, nuoria ja heidän perheitään kohtaan. Epäillään, että tutun hoitajan tapaamisten vähentyminen johti tuen tarpeiden tunnistamattomuuteen. Sosiaalipalvelut ja iso osa lastensuojelun toimijoista arvioi taloudellisten vaikeuksien kasvaneen perheissä. Noin puolet näistä toimijoista arvioi, että mielenterveysongelmat, yksinäisyys ja turvattomuuden tunne kasvoivat lapsilla ja nuorilla. Samalla peruspalveluiden saatavuus heikentyi. Sosiaali- ja terveysministeriö toteaa julkaisussaan, että koronakriisi uhkaa kasvattaa lapsiperheköyhyyttä. Sen vaikutuksia voi olla myös epävarmuus perheenperustamiseen ja syntyvyyden lasku. (Valtioneuvosto, 2021.)

Keväällä 2020 maksettiin väliaikaista epidemiatukea, jolla pyrittiin korvaamaan työntekijän ansionmenetystä koronaepidemian aikana, hoitaakseen lastaan palkattomilla vapaillaan. Epidemiatuen määrä oli 28,94 euroa arkipäivältä ja se oli sama kaikille tuen saajille riippumatta siitä, kuinka monta lasta taloudessa asui. Syys-joulukuussa 2020 taloudellisesti heikoimmassa asemassa olevat ovat voineet saada väliaikaista epidemiakorvausta. Tähän korvaukseen olivat oikeutettuja vuotta 2020 edeltävän kevään ja kesän aikana perustoimeentulotuen piiriin kokonaan tai osittain kuuluneet henkilöt. Tuen määrä oli 75 euroa kuukaudessa henkilöä kohti. Molemmat tuet ovat olleet kestoiltaan lyhyitä, ja julkaisussa todetaan myös niiden olleen vaatimattomia. (Valtioneuvosto, 2021.)

Tartuntatautipäivärahaa on ollut mahdollista saada koronan vuoksi töistä pois jääville henkilöille. Terveystieteiden tutkimuksesta todistuksesta tuli ilmetä tietoa rahaa hakevan omasta koronavirus tartunnasta tai hänen huollettavan alle 16-vuotiaan tartunnasta. Tartuntatautipäivärahan on määrä korvata ansionmenetys täysimääräisenä. (Sosiaali- ja terveysministeriö, 2022.)

Valtioneuvosto laati julkaisun sosiaalipoliittisista toimista koronavuonna 2020. Julkaisussa esitellään toimia, joilla pyrittiin lieventämään pandemiaan liittyviä sosiaalisia riskejä. Sosiaalipoliittiset toimet kohdistettiin jo olemassa oleviin tukiin, kuten työttömyysturvaan, sairausvakuutukseen, eläkkeisiin, lapsiperheiden tukiin syntymän aikana sekä viimesijaisiin tukiin. (Mäntyneva ym., 2021.) Tästä esimerkkinä sairausvakuutus, joka on laajennettu koskemaan karenssitilanteita ja sellaisten itsensä työllistäjien vakuutuksen piiriin pääsyä, kuten freelancereiden.

Sairauspäivien omavastuupäiviin tuli helpotuksia. Lapsiperheet saivat korvausta puuttuvasta kouluruokailusta (etäkoulun aikana) ja heille pyrittiin turvaamaan oikeus hoitaa lasta kotona. Suomessa pyrittiin ennaltaehkäiseviin toimiin, jotta irtisanomisilta pystyttäisi välttymään. Työnantajaa ja työntekijää tuettiin lomautustoimilla ja alentamalla tai lykkäämällä työnantajamaksuja. Valtio pyrki tukemaan korkeakoulutettujen opintojen saattamista päätökseen työvoimakoulutuksena. Työttömyyskorvauksiin tuli suojaosan korotuksia, jotka helpottivat työttömyyskorvausta nostavien henkilöiden satunnaista työn tekoa. Ylivelkaantumiseenkin pyrittiin puuttumaan ja pandemian aikana tehtiin ulosottolakiin muutoksia, joiden varjolla huomioidaan poikkeusajan erityispiirteet. Suomessa myös toteutettiin 10 % korkokatto kulutusluotoille. (Mäntyneva ym., 2021.)

3 DIAKONIA TYÖ AVUNANTAJANA LAPSIPERHEILLE

Diakoniatyössä autetaan ihmisiä elämän vaikeissa tilanteissa (Suomen evankelisluterilainen kirkko, i.a.). Sitä ohjaavat Raamatun käskyt rakastaa lähimmäistä, kultainen sääntö ja Jeesuksen oma esimerkki ja opetukset (Kuusimäki, 2015). Seurakunnan tehtävänä on olla avunantajana ja kanssakulkijana jokaiselle. Perheiden elämän varrella on kipuja ja kasvun paikkoja, joissa tarvitaan diakoniatyötä tueksi, kun tukea tarvitaan. Pienituloiset ja heikko-osaisten kuuluvat diakoniatyön avun piiriin. Diakoniatyöntekijän on oltava puolustamassa ja puolesta puhumassa heikko-osaisten perheiden puolesta. Diakoniatyön tehtävä on etsiä uusia avun tarvisijoita. (Mattila, 2008, s.75–76.) Lapsistrategian koronatyöryhmän raportti 2020 nostaa esiin koronakriisin huomattavat vaikutukset lasten ja nuorten hyvinvoinnissa. Erityisesti sosiaali- ja terveystalvemuista saatava apu on vaikeutunut ja hidastunut. (Valtioneuvosto, 2020.) Korona-aika toi diakoniatyön asiakkaiksi uudenlaisia perheitä ja syventänyt jo ollutta ahdinkoa. Esimerkiksi auton omistaminen lapsiperheessä on merkityksellinen, vaikka toimeentulotuki ei sitä huomioi. (Joutsen, 2020.)

Koronan sairastaminen ja kuoleman pelko voi viedä perheen ääri rajoille, mutta tuoda myös Jumalan lähemmäs. Esimerkkinä erään perheen sisällä koettu läheisen menettämisen pelko ja kuoleman läheisyys toi Pylvänäisen perheeseen rukouksen jokaiseen päivään. Aiemmin perhe ei ollut ollut mitenkään erityisen uskovainen perhe. Omat, läheisten ja tuntemattomien rukoukset voimaannuttivat ja auttoivat kannattelemaan sietämättömässä tilanteessa. (Pylvänäinen, 2021.) Myös Halme-Tuomisaari (2020, s.14, 21–24) on huomannut uskonnollisuuden uuden nousun pandemian myötä. Pohjaten muihin tutkimuksiin, hän uskoo kyseessä olevan globaali ilmiö, uskontokuntia ylittäviä rukouksia koronan loppumiseksi ja siltä suojautumiseksi ympäri maailman.

Diakoniabarometrin (Alava ym., 2020) mukaan diakoniatyö on laaja-alaista. Perheitä autetaan esimerkiksi taloudellisesti, ruoka-avulla, väkivallanvastaisella työllä, kotikäynneillä, diakonisella perhetyöllä ja sielunhoidolla. Kertaluontoiseksi ja kriisiavuksi tarkoitettu akuutti avun anto on muuttunut osittain myös hyvinvointivaltion tukimuotojen jatkoksi ja näin ollen pysyväksi tukimuodoksi.

Kotimaa -lehdessä diakoniatyöntekijät kertovat tukevansa lapsiperheiden arkielämää esimerkiksi opiskelun, opiskeluvälineiden, harrastusten, harrastustarvikkeiden, vaatteiden tai ruoan avulla. Perheet hakevat apua vasta viimeisenä vaihtoehtonaan, jolloin avun tarve voi olla valtava. Avustusta maksetaan diakoniatyön omista varoista, yhteisvastuu keräyksestä, diakoniarahastosta, tukikummeilta, yhdistysten ja yksityisten henkilöiden lahjoitusten avulla. Diakoniatyön kanssa yhteistyössä toimivat Kansan raamattuseura, Mannerheimin Lastensuojelu Liitto ja Joulupuu -keräys. Jotkin seurakunnat järjestävät yhteistyökumppaneiden kanssa vähävaraisille lapsille elämysretkiä. Vanhemmille voidaan antaa keskustelutukea ja auttaa löytämään verkostoja sekä vertaistukea. (Karhu, 2019.)

Vuonna 2016 julkaistussa Diakoniabarometrissa kerrotaan, että osa diakoniatyöntekijöistä kohtaa viikoittain henkilöitä, joihin sopii huono-osaisuuden määritelmää (Kirkontutkimuskeskus, 2016). Huono-osaisuus on monen asian summa, jossa elämänhallinnassa tulee ongelmia. Huono-osaisuus on myös ihmisen itse kokemaa ja määrittelemää, sillä pieni tuloinen voidaan yleisesti määritellä huono-osaiseksi, mutta jos ihminen itse ei koe olevansa huono-osainen, niin määritelmä

on puutteellinen. (Diakonia-ammattikorkeakoulu, i. a.). Huono-osaisuuden kokeamiseen liittyy taloudellinen tilanne, sosiaaliset suhteet ja itsensä toteuttamisen mahdollisuudet (Törrönen, 2012). Huono-osaisuuden ylisukupolvisuus voidaan näyttää toteen esimerkiksi niin, että perheiden taloudelliset ongelmat ovat yhteydessä lapsilla myöhemmin havaittavaan huono-osaisuuteen (Gissler & Paananen, 2014, s.209). THL:n kansallinen syntymäkohortti 1987 tutkimuksessa on pystytty osoittamaan huono-osaisuuden sukupolvien ketju. Avun saannin pitkittyessä erilaiset ongelmat lapsilla yleistyvät ja se on näkynyt esimerkiksi jatkokoulutuksen vaillinaisuudessa, rikollisuudessa tai erikoissairaanhoidossa. (Gissler & Paananen, 2014, s. 210.)

4 OPINNÄYTETYÖN TARKOITUS JA TAVOITE

Tämän opinnäytetyön tarkoituksena oli selvittää lapsiperheiden saamaa apua diakoniatyöltä korona-aikana. Opinnäytetyö rajattiin koskemaan lapsiperheitä, diakoniatyötä, korona-aikaa ja Tampereen kehyskuntia. Pandemian aiheuttamiin muutoksiin reagoitiin nopeasti ja diakoniatyö oli tärkeänä tahona antamassa apua. Seurakunnissa kyselytutkimuksen toivottiin tuottavan tietoa diakoniatyön vaikutuksesta diakonian työyhteisölle.

Opinnäytetyön kyselytutkimuksen tavoitteena on selvittää, onko koronapandemia vaikuttanut lapsiperheiden avuntarpeeseen. Millaista apua lapsiperheet ovat saaneet diakoniatyöstä korona-aikana. Miten apu on koettu ja millaista apua olisi toivottu. Opinnäytetyön aihetta valitessa koronan tuomien haasteiden näkyminen julkisuudessa herätti keskustelua ja huolta. Toiveena on nähdä, pystyivätkö seurakunnat vastaamaan lapsiperheissä koettuun akuuttiin avuntarpeeseen diakoniatyössä, ja millaista elämänlaadun heikkenemistä lapsiperheissä on koettu koronakriisin vuoksi.

Opinnäytetyöprosessiin lähtiessä asettamamme tavoitteet ja opinnäytetyön tarkoitus muuttuivat prosessin edetessä. Esimerkiksi kyselyn jakelun laajuus

ennakoitiin merkittävästi suuremmaksi opinnäytetyön suunnittelu vaiheessa. Vastajien vähyys vaikutti lopputulemaan merkittävästi.

5 YHTEISTYÖKUMPPANIT

Kutsu osallistua kyselytutkimukseen lähetettiin Tampereen kehyskuntien seurakunnille, jotka ovat Pirkkala, Sääksmäki, Ylöjärvi, Lempäälä, Kangasala, Pälkäne, Nokia ja Orivesi. Kyselytutkimukseen osallistuivat Lempäälän seurakunta ja Kangasalan seurakunta.

Lempäälän seurakunta kuuluu Tampereen hiippakuntaan ja sen jäsenenä on marraskuussa vuonna 2021 ollut 17 252 jäsentä (Kirkon tilastot 2021, Lempäälä). Yhteyshenkilönä opinnäytetyössä toimi Diakonian työalajohtaja Henriikka Tarri. Diakoniatyössä työskentelee neljä diakonia tai diakonissaa (Lempäälän seurakunta, i.a.-a). Seurakunta tarjoaa taloudellista avustusta, leipäjakelua, keskusteluapua, apua parisuhteeseen ja perheille, vertaisryhmiä, apua päihteiden ja riippuvuuksien kanssa ja tukea surun ja kriisin keskellä ja tarvittaessa kotikäyntejä (Lempäälän seurakunta, i.a.-b). Lempäälän seurakunta on perustanut korona kriisirahaston, josta autetaan koronan vuoksi taloudelliseen ahdinkoon joutuneita (Lempäälän seurakunta, i.a.-c). Talousarvion ja toimintasuunnitelman mukaan Lempäälän seurakunnan diakoniatyön työalakatteessa näkyy muutosta. Tilinpäätöksessä vuonna 2020 työalakatte on 560 872 euroa. Talousarviossa työalakatte vuodelle 2021 on esitetty 353 010 euroa, kun 2022 talousarviossa se on nostettu 515 650 euroon. (Lempäälän seurakunta, 2021-d.)

Kangasalan seurakunta kuuluu myös Tampereen hiippakuntaan ja sen jäsenenä on ollut 23 330 jäsentä vuonna 2021 (Kirkon tilastot 2021, Kangasala). Yhteyshenkilönä opinnäytetyössä toimi johtava diakonian viranhaltija Mirja-Leena Hirvonen. Diakoniatyössä työskentelee 7 diakonia tai diakonissaa (Kangasalan seurakunta, i.a.-a). Kangasalla tarjotaan tukea perheille ja parisuhteeseen, päihde- ja riippuvuustyötä, ikäihmisten toimintaa sekä tukea surun ja kuoleman keskelle.

Seurakunta tarjoaa keskusteluapua, neuvoja asioiden hoitamiseen, kotikäyntejä, vertaisryhmiä ja taloudellista apua. (Kangasalan seurakunta, i.a.-b.) Kangasalan seurakunnan talousarvio ja toimintakertomuksessa Palvelun johtokunnan toimintakate on ollut pyöristettynä 690 000 euroa vuonna 2020. Vuoden 2021 arvio on ollut 645 000 euroa. Vuoden 2022 toimintakate arvio on 661 000 euroa. Palvelun johtokuntaan kuuluvat diakoniatyön lisäksi lähetystyö. (Kangasalan seurakunta, 2021-e.)

Seurakunta järjestää helluntaiseurakunnan kanssa vuoroviikoin Yhteinen keittiö -tapahtumaa, jossa ruokaillaan yhdessä. Korona-aikana toiminta on ollut rajoitusten mukaisesti joko ruokailua tai ruokakassien jakamista. (Kangasalan seurakunta, i.a.-c). Kangasalan seurakunta on panostanut perhetyöhön perustamalla Perhetalon, joka toimii kasvatuksen- ja diakoniatyön yhteisenä työmuotona perheitä ja parisuhteita tukien perheterapeutin ja perhediakonin työpanoksella (Kangasalan seurakunta, i.a.-d)

6 TUTKIMUSMENETELMÄT JA TUTKIMUKSEN TOTEUTTAMINEN

6.1 Tutkimusmenetelmät ja aineiston valinta

Valitsimme tutkimusmenetelmäksi kyselytutkimuksen, koska tavoittelimme laajaa vastaajajoukkoa eri paikkakunnilta. Verkkokysely on myös yksinkertainen jakaa ja analysoida, eikä siihen vastaaminen riipu paikasta tai ajasta. Pyrimme tutkimuksessaamme saamaan määrällistä tietoa tavoittelemamme laajan vastaajajoukon vuoksi, jotta saatuja vastauksia pystyttiin yksinkertaisesti käsittelemään. Määrällisesti oli myös tärkeää saada selville, kuinka moni oli hakenut ja saanut tiettyjä apuja. Näin pyrimme selvittämään mitä apuja vastaajat itse pitivät tärkeinä ja mitä he todellisuudessa saivat.

Tutkimuksen alussa koronapandemia-ajasta ei löytynyt kattavasti luotettavaa aineistoa. Päätimme rajata opinnäytetyön kolmeen pääkohtaan: korona, huono-

osaiset lapsiperheet ja diakonia. Rajasimme opinnäytetyössä tutkittavan tiedon koskemaan Suomea vuodesta 2018 vuoteen 2022. Aloitimme aineiston keräämisen selvittämällä suomenkielisiä tutkimuksia koronasta ja korona-ajan vaikutuksista Suomessa. Tutkimme myös menetelmiä kyselyyn liittyvään prosessiin. Etsimme kyselyn luomiseen liittyvää tietoa, kvantitatiivisesta kyselystä ja kyselyvastausten työstämiseen liittyvää tietoa. Aineiston haussa käytimme opinnäytetyön aihepiiriin liittyviä sanoja. Käytimme erilaisia termejä liittyen koronaan, diakoniatyöhön, huono-osaisuuden erilaisiin määrittelyihin, kyselyyn ja yhdistelimme termejä rajataksemme tuloksia.

Tutkimuskysymyksiämme oli kolme kysymystä: Millaista apua lapsiperheet ovat diakoniatyöltä saaneet? Mitä apua lapsiperheet ovat tarvinneet? Onko tutkittavien seurakuntien vastauksissa merkittäviä eroja? Opinnäytetyön aihe on ajankohtainen. Esimerkiksi Yhteisvastuukeräyksen aiheena vuonna 2022 on koronan seurauksista kärsivät lapset ja nuoret (Yhteisvastuu, 2022). Tutkimustulokset annettiin seurakunnille myös kohdennetusti, kuitenkin henkilötiedot salaten. Näin seurakunnat saivat itselleen käyttöön työkalun analysoidakseen omaa onnistumistaan korona-aikana.

Riskit opinnäytetyön toteutumisessa olivat kyselyyn vastaamisessa. Jos emme olisi saaneet kyselyyn riittävästi vastauksia, olisi tulosten analyysi pahimmillaan ollut mahdotonta, vähintään harhaanjohtavaa. Riskiä pienentääksemme kyselyn vastanneiden kesken järjestettiin arvonta elintarvikelahjakorttiin. Varauduimme siihen, mikäli emme olisi saaneet kyselyn aukioloaikana riittävästi vastauksia, olisimme kiertäneet yhteistyö seurakunnilla suorittamassa kyselyä diakoniatyön vastaanotoilla ja puhelinhaastatteluilla. Kyselyyn oli mahdollista kerätä vastaukset myös paperilla, joista olisimme siirtäneet vastaukset verkkokyselyyn.

6.2 Kyselytutkimuksen luominen ja toteutustapa

Kyselytutkimusta luodessa keskityimme seuraaviin tavoitteisiin: kyselyn pituus pidetään mahdollisimman lyhyenä, asetamme selkeät kysymykset, joiden vastauksia ei tarvitsisi arvailla ja vastaukset tulisi voida analysoida määrällisesti.

Kyselytutkimuksen kysymykset työstimme vapaaehtoisten lapsiperheellisten aikuisten ja ohjaavan opettajan kanssa. Kysymyksiä pohtiessa käytimme apukysymystä: teemmekö tällä tiedolla aidosti jotain? Kyselyssä oli tarkoitus tavoittaa huono-osaisempia yhteiskunnan jäseniä, joten perheiden taloudelliseen tilanteeseen liittyvät vastausvaihtoehdot rahan määrästä asetettiin mataliksi.

Kysely luotiin Webropol-kyselytyökalulla. Rajasimme vastaajat lapsiperheisiin, joten kyselyyn luotiin kysymys, jonka avulla lapsettomat vastaajat ohjattiin pois kyselystä. Tässä kysymyksessä kysyttiin lapsilukumäärää ja vastausvaihtoehto 0 olisi ohjannut vastaajan pois kyselystä. Tämä toiminto luotiin varotoimenpiteenä, koska kysely oli avoin, emmekä henkilökohtaisesti olleet jakamassa kyselyä mahdollisille vastaajille. Tällä tavoin varmistimme kyselyjoukon koostuvan lapsiperheistä. Lahjakorttiarvonta olisi voinut houkutella muita vastaajia, jos tieto kyselystä olisi mennyt vahingossa kyselyä jakaessa muillekin. Tutkimukseen osallistuvien seurakuntien diakoniatyössä jaettiin sovitusti kyselyä lapsiperheille. Kysely voitiin antaa sähköpostitse sellaisille henkilöille, joiden sähköposti oli tallennettuna asiakastietojärjestelmään tai paperisena vastaanottoajalla käyneille.

Kyselyssä määrittelimme hankalasti ymmärrettäviä sanoja, kuten talous. Taloudella tarkoitetaan samassa asunnossa asuvia, toisiaan hyödyttäviä henkilöitä, jotka kuluttavat yhteisiä hyödykkeitä (Sitra, 2020). Kyselylomakkeeseen talous määriteltiin selkokielellä: "Taloudella tarkoitetaan samassa kodissa asuvia henkilöitä. Talouden kustannuksia ovat esimerkiksi vesi, sähkö, vuokra/asuntolaina/yhtiövastike, kiinteistön huoltoon liittyvät menot ja ruoka." Kyselylinkit lähetettiin seurakuntiin ja seurakunnat vastasivat jakelusta. Kysely suoritettiin marrasjoulukuussa 2021.

Kyselyn tuloksia analysoidessa käytettiin seuraavia kysymyksiä: Miltä vastanneiden tulevaisuus näyttää, henkilöitykö vastaukset paikkakuntaan, perhekokoon, talous- tai työllisyystilanteeseen? Vaikuttaako perhe koko vastauksiin? Vaikuttaako diakoniatyöltä aiemmin haettu apu vastauksiin? Miten työllisyystilanne vaikuttaa vastauksiin? Analysoimme vastauksia myös taloudellisen tilanteen perusteella. Apukysymyksinä käytimme: kuinka paljon käyttörahaa jää pakollisten

menojen jälkeen, paljonko rahaa käytetään muihin menoihin ja montako henkeä osallistuu perheen taloudellisiin menoihin.

Kyselyssä kysymme myös laadullisia määritelmiä saadulle avulle, esimerkiksi "tyytyväinen" "helppo", "pelottava", "epävarma", "tydyttävä"/"riittävä", "luottavainen", "varma". Vastaajan näkökulmasta kysymyksemme ovat kvalitatiivisia, mutta analysointimme keskittyy nimenomaan kvantitatiiviseen lukemaan, esimerkiksi kuinka moni oli tyytyväinen/ tyytymätön.

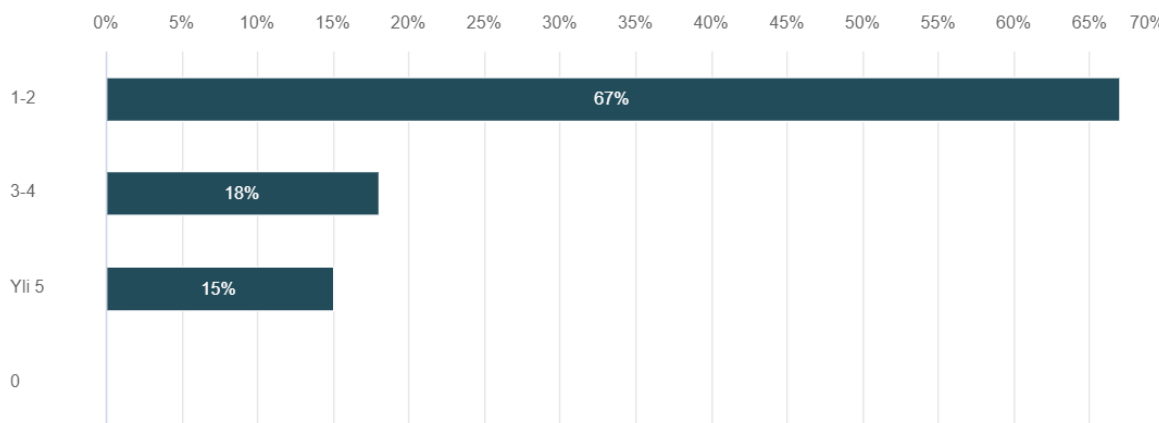
Analysointiin valittiin yhteneviä ja merkittäviä seikkoja, jotka vaikuttivat diakoniatyön asiakkaaksi hakeutumiseen. Näitä ovat perheiden taloudellinen näkökulma, koronapandemian koetut vaikutukset ja diakoniatyöstä haettu ja saatu apu. Tutkimustuloksia kuvataan sanallisesti ja osittain myös kuvioiden avulla. Kyselytutkimus toteutettiin ja tulokset analysoitiin kvantitatiivisesti. Kvantitatiivinen tutkimus tarkoittaa määrällisten muuttujien tutkimista (Nummenmaa, 2021, s. 54). Aineiston tarkastelussa käytämme kategorista luokittelua, jonka avulla luokittelemme samankaltaisia tuloksia ja analysoimme niitä luokittain (Tähtinen ym., 2011, s. 42–43), esimerkiksi lapsimäärän mukaan tai työttömiin ja työssä käyviin. Kyselytutkimuksen kysymykset ja saate löytyvät liitteestä 1 ja yhteystietolomake löytyy liitteestä 2, joka oli vapaaehtoinen ja erillinen kysely.

7 KYSELYN TULOKSET

7.1 Vastaajien taustatiedot

Kyselyyn vastasi 33 henkilöä (31 naista ja 2 miestä). Pidimme vastaajien määrää tässä opinnäytetyössä riittävänä ja päätimme, ettemme käytä aikaa vastaajien lisähankintaan. Kyselyyn vastanneista 24 oli diakoniatyön vanhoja asiakkaita. Kangasalan seurakunta jakoi kyselytutkimuslinkin 16 asiakasperheelle, jotka saivat jouluavustuksen seurakunnalta. Lisäksi kyselylinkkiä jaettiin seurakuntalaisten Facebook-sivulla ja yksityisesti WhatsApp-viesteillä. Kysely oli avattu 77 kertaa ja kyselyn oli jättänyt kesken kaksi. Yhteystietonsa jättäneiden kesken arvottiin elintarvikelahjakortti.

Vastanneista reilusti yli puolet kertoo iäkseen 30–45 vuotta, viidesosa 45–60 vuotta ja neljä vastaajaa 18–29 vuotta. Kuvioista 1 nähdään, että vuosina 2020–2021 suurimmassa osassa vastanneiden perheissä oli 1–2 lasta. Kuudella vastanneista oli 3–4 lasta ja viidellä vastanneista yli 5 lasta.

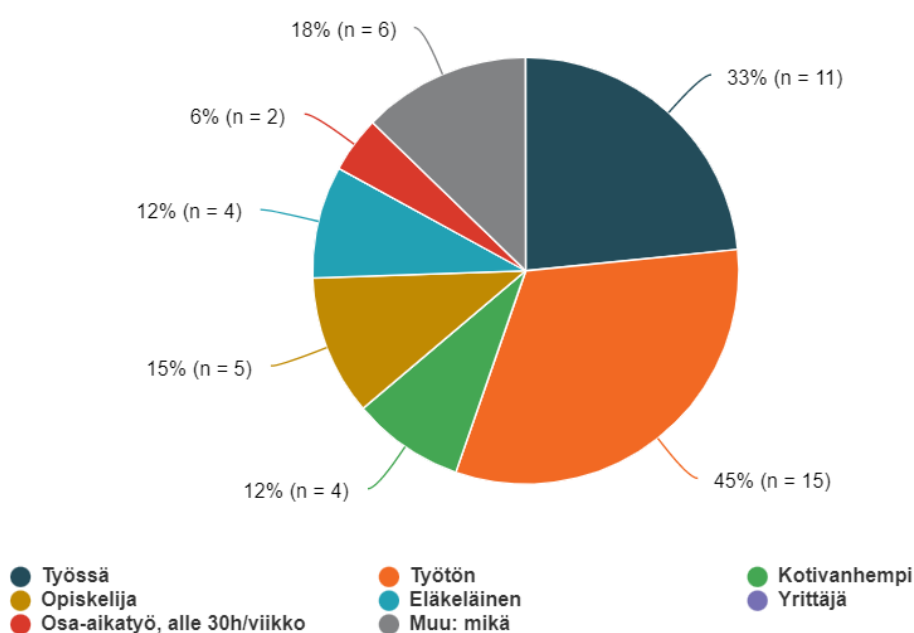

Kuvio 1. Alle 18-vuotiaat taloudessa vuosina 2020–2021, kysymys 5

Kaikista vastanneista suurin osa oli hakenut diakoniatyöstä apua ennen koronapandemiaa, viidennes ei ollut hakenut ja yksi ei osannut sanoa. Vastanneista 17 ilmoittaa saaneensa apua Kangasalan seurakunnasta ja 16 Lempäälän seurakunnasta.

7.2 Taloudellinen näkökulma

Kyselyn 33 vastaajasta 14 henkilöä oli ainoana aikuisena vastuussa talouden kaikista kustannuksista. Vastaajista 16 henkilöä kertoi talouden kustannuksiin osallistuvan kaksi täysi-ikäistä. Kaksi henkilöä kertoi kustannuksiin osallistuvan taloudesta kolme tai enemmän täysi-ikäisiä. Kolmen vastanneen henkilön talouden kustannuksiin osallistui joku talouden ulkopuolinen henkilö, kuten isovanhemmat tai eronnut puoliso.

Kuvio 2. Vastaajien elämäntilanteiden jakautuminen, kysymys 6

Kyselyssä selvitettiin vastanneiden elämäntilannetta. Kuviosta 2 nähdään kuinka erilaisissa tilanteissa vastaajat ovat. Kyselyyn vastanneet pystyivät tässä kysymyksessä valitsemaan useamman vaihtoehdon. Suurin osa vastanneista ilmoitti olevansa työttömiä. Moni oli työssä, vähintään osa-aikatyötä tekeviä. Muuta elämäntilannetta kommentoi kuusi henkilöä, vastauksissa oli kuntoutustukia, sairauseläkkeellä ja sairauslomalla olevia, työharjoittelua ja työkyvyttömyyttä. Apua hakeneiden lapsiperheiden taloustilanteessa ei ole merkittävää eroa, käykö vastaaja työssä vai onko työttömänä. Ruoka-avustusta tai taloudellista apua haki molemmista vastausryhmistä lähes kaikki. Avoimissa vastauksissa muihin menoihin nousi erityisesti auton omistamiseen liittyvät kulut tai matkakulut. Työttömistä

yhdeksän mainitsee autoon liittyviä kuluja, työssäkäyvistä kolme. Avoimien vastausten perusteella auto kuuluu todennäköisesti suomalaiseen perheeseen, vaikka siihen ei välttämättä olisi varaa.

Lähes puolet vastanneista kertovat talouteen jäävän käyttörahaa kuukaudessa pakollisten asumiseen liittyvien menojen jälkeen 100–300 euroa. Pakollisilla asumismenoilla kerroimme tarkoittavamme vettä, sähköä, vuokraa/ asuntolainaa/ yhtiövastiketta, lämmitystä, kiinteistön välttämättömiä hoitomenoja kuten jätemaksua ja nuohousta, kotivakuutusta ja saunamaksua. Toiseksi isoimmalla ryhmällä jäi rahaa 300–500 euroa. Viisi vastannutta kertoi talouteen jäävän yli 500 euroa ja kolme henkilöä kertoi talouteen jäävän alle 100 euroa käyttörahaa pakollisten asumismenojen jälkeen. Yksi vastanneista ei tiennyt paljonko hänen talouteensa jää käyttörahaa pakollisten asumismenojen jälkeen. Työttömistä ja työssäkäyvistä neljälle vastanneelle jää käyttöön 300–500 euroa. Yli 500 euroa jää käyttörahaksi yhdelle työttömälle ja kahdelle työssäkäyvälle. 100–300 euroa jäi työttömistä seitsemälle ja työssäkäyvistä kolmelle. Työttömillä kuluu enemmän rahaa kuukaudessa muihin menoihin, kuin työssäkäyvillä. Työttömät ilmoittivat muiden kulujensa olevan keskimäärin 420 euroa ja työssäkäyvillä 300 euroa. Kuluihin voi vaikuttaa se, että suurimmalla osalla työssäkäyvistä perheistä oli 1–2 lapsen talouksia, kun lähes puolella työttömistä perheistä oli yli kolme lasta.

Kaikki vastaajat kertoivat muista kuukauden menoistaan sanallisesti. Lähes kaikilla vastaajilla oli enemmän kuin yksi mainittu kulu, keskimäärin 3,8 muuta mainittua kulua vastaajaa kohti. Hieman yli puolella vastaajalla oli omia ja/ tai perheenjäsenen lääke-, sairauskuluja. Vajaa puolet vastanneista kertoivat autoon tai autoiluun liittyvistä kuluista, matkakuluista (erityisesti koulumatkojen bussikortteja), harrastusmenoja sekä lemmikkiin liittyviä kuluja. Viisi vastanneista mainitsi päivähoitomaksuja, kuudella oli lainaa tai luottoja. Muita usein mainittuja kuluja oli ruoka- ja hygieniakulut, puhelin, netti, vakuutukset ja vaateostot. Yksittäisiä mainintoja oli päihdehoitomaksusta, lapsen koulutusmaksut ja lupamaksut, silmälasit, sähkö ja vesi, ulosotto, nuoren käyttöraha ja yhteishuoltajuudesta syntyvä erityisen iso viikoittainen matkakulu. Epäluottamusta herättää vastauksien oikeellisuus, sillä erikseen oli mainittu muihin kuluihin vesi ja sähkö yhdeltä vastaajalta. Nämä oli ohjeeksi kerrottu kuuluvan pakollisiin asumismenoihin.

Vastaajien tuli arvioida paljonko näihin muihin kuluihin menee rahaa kuukausittain. Eniten arvoja annettiin välillä 200–550 euroa. Yhdet vastaukset annettiin arvoille 1200 euroa, 1300 euroa ja 1800 euroa.

7.3 Korona näkökulmana

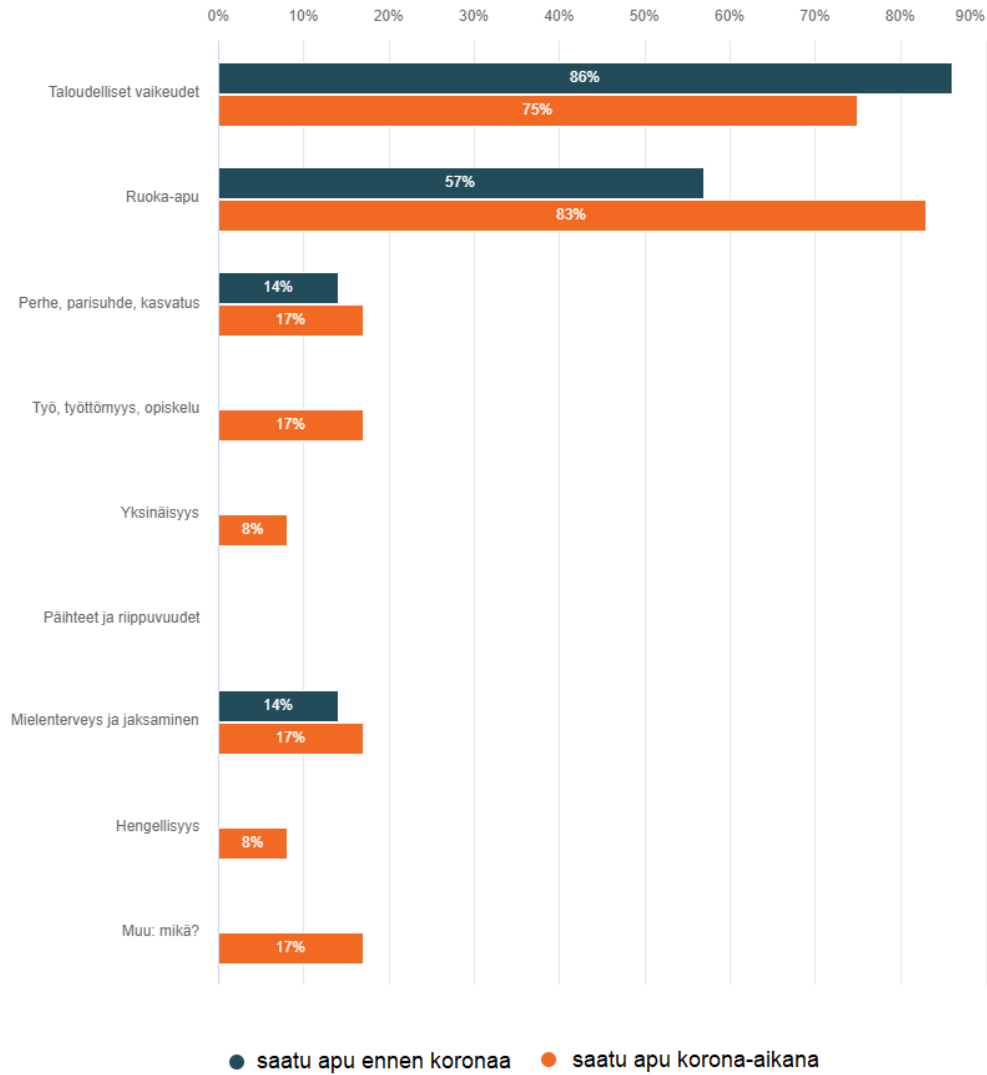
Tutkimuksessa kysytään millaista apua vastaajat ovat hakeneet korona-aikana muualta kuin seurakunnasta. Eniten on haettu ruoka-apua ja taloudellista apua. Kaksi vastaajaa oli hakenut talousneuvontaa ja kuusi vastasi hakeneensa muuta apua vapaa sana -vaihtoehdolla. Muuta apua kerrottiin haetun Hope-yhdistykseltä ja perhetyöltä, apua tarvittiin vaatteina, nuoren harrastukseen sekä keskustelu- ja rukousapua. Tämän kysymyksen vastauksiin syntyy epäluottamus, onko kysymys ymmärretty oikein, koska yksi henkilö on maininnut keskustelu- ja rukousavun. Tällaista apua saa seurakunnalta ja muista hengellisistä ryhmistä, kun pyrittiin selvittämään muualta kuin seurakunnalta haettua apua.

Kyselyssä haluttiin selvittää vastaajien tilannetta, ovatko vastaajat uusia asiakkaita diakoniatyössä vai vanhoja asiakkaita kysymällä, ovatko vastaajat hakeneet diakoniatyöltä apua ennen korona-aikaa. Lähes kolme neljännestä vastanneista oli vanhoja asiakkaita, jotka kertoivat hakeneensa jo ennen korona-aikaa apua diakoniatyöltä. Neljännes vastasi, ettei ole hakenut aiemmin apua ja yksi vastaaja ei osannut kertoa onko hakenut ennen korona-aikaa apua diakoniatyöltä.

Kysymykseen 12 vastasivat ne, jotka olivat edellisen kysymyksen mukaan hakeneet aiemmin diakoniatyöltä apua ja yksi, joka ei tiennyt oliko hakenut apua. Kysymyksessä selvitettiin, millaista apua oli ennen korona-aikaa haettu. 25 vastaajaa oli valinnut vaihtoehdoista yhteensä 57 vastausta. Lähes kaikki vastaajat olivat hakeneet taloudellisissa vaikeuksissa apua ja/tai ruoka-apua. Mielenterveyteen ja jaksamiseen haki apua viisi. Kaksi vastausta oli kussakin vastausvaihtoehdossa: työ/ työttömyys/ opiskelu, yksinäisyys ja hengellisyys. Kolme vastausta oli perhe/ parisuhde/ kasvatuksessa ja vapaa sanaisessa vaihtoehdossa. Vapaassa sanassa tarkennettiin apua haetun keskusteluapuna, omaisen kuolemana ja vertaistukena sekä keskustelu- ja rukousapuna.

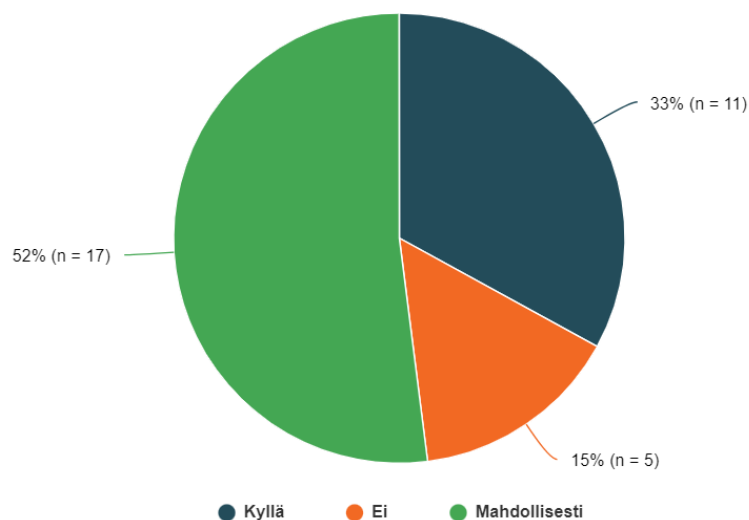
Kaikilta kysyttiin, vaikuttiko korona-aika seurakunnan diakoniatyön asiakkaaksi hakeutumista, mutta vain 18 on vastannut tähän kysymykseen, jossa annettiin 0–10 (ei lainkaan – merkittävästi) arvoasteikolla vastaus. Yksi vastaaja on vastannut koronan olleen merkittävästi (10) syynä asiakkaaksi hakeutumiseen. Muut vastaajat antoivat arvoiksi 3, 4 tai 5, keskiarvon näin ollessa 4,6. Korona-aika ei ole siis suurimmalle osalle vastaajista ollut merkittävänä tekijänä diakoniatyön asiakkaaksi hakeutumisessa.

Korona-aikana diakoniatyöltä haettu apu oli erityisesti taloudellista ja ruoka-apua. Seuraavaksi suurin avun tarve oli mielenterveyden ja jaksamisen kanssa, johon vastasi kuusi henkilöä. Yksittäisiä vastauksia keräsi perhe/ parisuhde/ kasvatus, työ/ työttömyys/ opiskelu, yksinäisyys ja hengellisyys. Neljä vapaa sanaista vastausta kertoi keskustelun tarpeesta ja yksi sanoi tarvinneensa jouluksi apua. Yksi vastanneista kertoi tarvinneensa rukousapua ja toinen ryhmään kuulumisen tarpeesta. Kuvio 3 havainnollistaa avun tarpeen jakautumisen ennen pandemia aikaa ja pandemian aikana.

Kuvio 3. Avun tarpeet diakoniatyöltä ennen pandemiaa ja pandemian aikana, kysymykset 12 ja 14

Kuviosta 4 voi nähdä, että suurin osa vastaajista kertoi tarvitsevänsä varmasti tai mahdollisesti perheen ulkopuolista apua koronapandemian takia. Vain viisi vastannutta kertoi, ettei tarvitse apua koronapandemian vuoksi.

Kuvio 4. Ulkopuolisen avun tarve koronapandemian vuoksi, kysymys 18

Taloudellista apua ja ruoka-avustusta haettiin lähes yhtä paljon korona-aikana, muulta kuin seurakunnasta, oli vastaajan elämäntilanne mikä tahansa. Korona-aikana seurakunnan avustustyö on tavoittanut sekä työssäkäyviä, että työttömiä, jotka eivät ole hakeneet seurakunnalta apua ennen korona-aikaa sekä eläkeläisen. Taloudelliset vaikeudet nousevat erityisesti avunhakijoiden tarpeissa, niin annetuissa vaihtoehtoissa, kuin avoimissa vastauksissa.

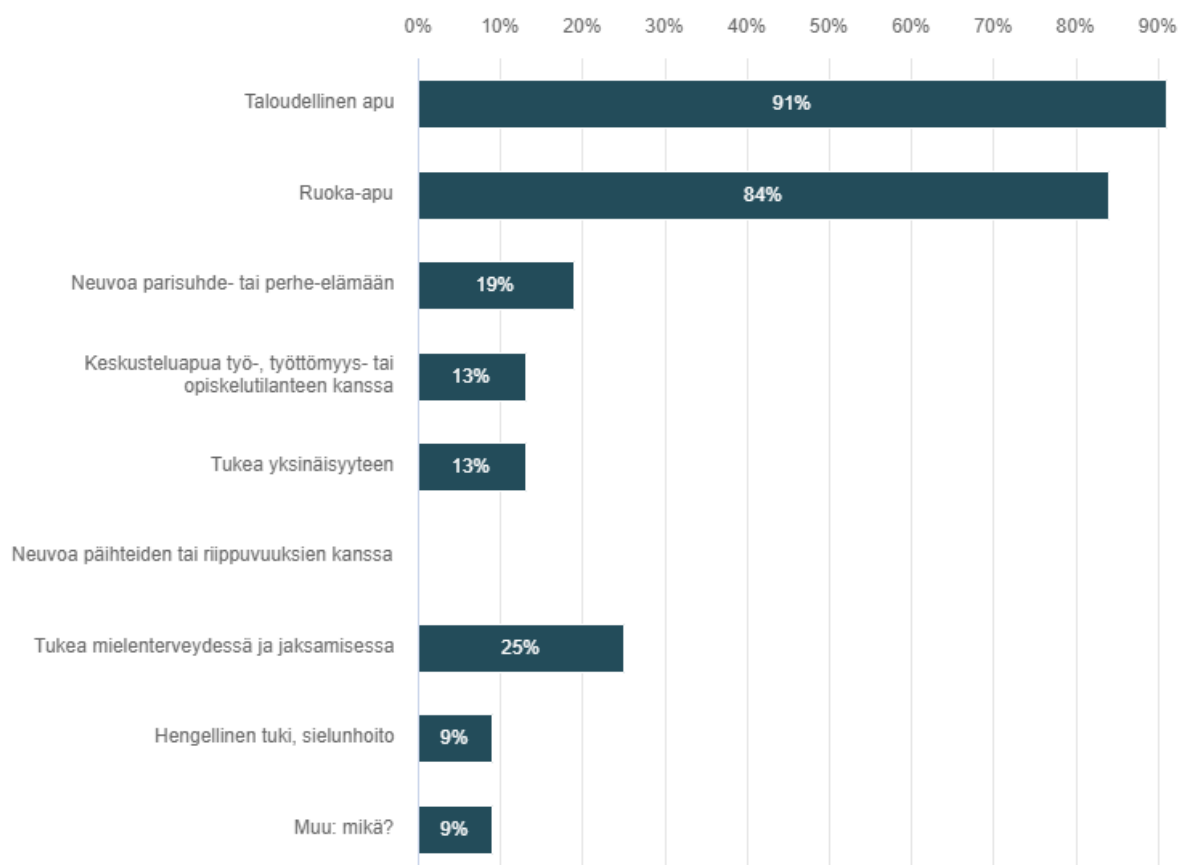
Työssäkäyvät vastasivat koronan vaikuttaneen varmemmin diakoniatyön asiakkaaksi hakeutumiseen, kuin työttömät. Vastanneista noin viidesosa, niin työssäkävivistä ja työttömistä, ei koe tarvitsevansa apua tulevaisuudessa. Loput kokevat jossain määrin tarvitsevansa apua jatkossa. Diakoniatyölle on ollut tarvetta ennen ja jälkeen koronapandemian. Taloudellista apua ja ruoka-apua on haettu jo ennen koronaa ja toivotaan jatkossa diakoniatyöltä kaikista eniten.

7.4 Diakoniatyö näkökulmana

Diakoniatyön apu on löydetty todennäköisimmin sukulaisen tai tutun kautta, seurakunnan nettisivujen kautta ja seurakunnan työntekijän avulla. Kunnan sosiaalitoimen kautta diakoniatyön on löytänyt noin kuudesosa vastanneista ja yksi henkilö löysi Facebookin kautta. Avoimet vastaukset tukevat valmiita

vastausvaihtoehtoja ja kertovat sosiaalityöntekijän, kunnan psykiatrian ja ystävän kertoneen heille diakoniatyöstä. Avun hakeminen diakoniatyöltä koettiin pääosin hyväksi. Kaikki vastaajat ovat valinneet 0–10 arvoasteikolta vaihtelevasti, keskiarvon ollessa 7,8. Vastaajat ovat myös olleet tyytyväisiä saamaansa apuun. Keskiarvo tyytyväisyydessä oli 8,9.

Kuviosta 5 näkee, että jatkossa seurakunnalta toivotaan erityisesti taloudellista apua sekä ruoka-apua. Vastauksista sai valita useita ja vastauksia annettiin yhteensä 84. Myös tukea mielenterveyden ja jaksamisen kanssa toivotaan. Kuusi vastaajaa toivoo neuvoa parisuhde- tai perhe-elämään. Neljä vastaajaa haluaisi keskusteluapua työ-, työttömyys- tai opiskelutilanteen kanssa ja tukea yksinäisyyteen. Kolme vastaajaa haluaisi hengellistä tukea ja sielunhoitoa. Muuta apua halusi kolme: toimintaa, jossa on lapset mukana, keskustelu- ja rukousapua sekä apua tukiverkoston rakentamiseen.

Kuvio 5. Avun tarve seurakunnalta, kysymys 19

Kyselyn lopussa oli tilaa vapaalle sanalle sekä mahdollisuus lähettää terveisiä diakoniatyölle, mistä ilmeni melko yhteneväisesti kiitollisuus saatua apua, joustavuutta ja työntekijöitä kohtaan. Toisaalta yksittäisiä vastauksia oli: taloudellisen avun tarve seurakunnalta kuukausittain, huoli siitä, että ihmiset eivät löydä seurakuntayhteyttä, vapaaehtoistyön koordinointiin lisää panostusta, huoli eriarvoisuuden noususta yhteiskunnassa, toive rippikoulujen jatkumisesta koronasta huolimatta ja kannustus diakoniatyöntekijöille uusien rohkeiden avauksien tekemiseksi. Avun hakeminen seurakunnan diakoniatyöltä koettiin helpoksi ja diakoniatyöltä haettuun apuun on oltu tyytyväisiä. Avunsaaneet ovat kiitollisia saadusta avusta, apu on koettu merkitykselliseksi ja kohtaavaksi.

7.5 Opinnäytetyön eettisyys

Yhteisesti hyväksytyihin ihmiseen kohdistuvan tutkimuksen eettisiin periaatteisiin kuuluu seuraavat kohdat, jotka ovat tärkeitä tässä tutkimustyössä: Opinnäytetyön tekijät kunnioittavat tähän tutkimukseen osallistuvien ihmisarvoa ja oikeutta yksityisyyteen. Opinnäytetyön tekijät sitoutuvat tutkimuksen teossa siihen, ettei tutkittaville henkilöille koidu riskejä, vahinkoa tai haittaa. Tutkimukseen osallistuminen on ehdottoman vapaaehtoista. Tutkimukseen osallistumisen voi keskeyttää niin kauan, ennen kuin lähettää kyselyn opinnäytetyön tekijöille. Tämän jälkeen kyselyä on mahdotonta identifioida ja poistaa. Kyselyn mukana annetaan opinnäytetyön tekijöiden omat yhteystiedot, jolloin tutkimukseen osallistujat voivat tiedustella tutkimukseen liittyvistä asioista halutessaan. (Tutkimuseettinen neuvottelukunta, 2019.)

Kyselyn kysymykset on aseteltu niin, että kenenkään vapautta tai ihmisarvoa ei loukata. Kyselyn eettisyydessä sitouduimme huolehtimaan siitä, että tietoturva säilyy. Kysely itsessään oli täysin anonyymi, arvontaan osallistuminen ainoastaan vaatii vastaajan yhteystiedon jättämisen. Arvonnassa varmistimme, etteivät vastaukset yhdisty henkilötietoihin. Arvontaan liittyvänä henkilötietona emme keränneet muuta, kuin nimen ja sähköpostiosoitteen tai puhelinnumeron. Näiden henkilötietojen laillinen käsittelyperuste syntyy, kun rekisteröity (tässä tapauksessa kyselyyn vastaaja) antaa suostumuksen näiden tietojen

keräämiseen (Tietosuojavaltuutetun toimisto, i.a.). Tutkimusaiheemme on arkaluontoista ja henkilökohtaista. Kyselyyn vastaaminen vaati luottamusta kyselyn lähettävään tahoon, tässä tapauksessa seurakunnan kautta opinnäytetyön tekijöihin. Kyselyssä on ollut saate, jossa kerrotaan kyselyn tarkoitus ja mihin kyselyä on käytetty. Kyselyyn vastaaminen on ollut mahdollista jättää kesken ja kyselyyn kerättiin tietoa vain täysi-ikäisiltä henkilöiltä.

8 KYSELYN HYÖDYNTÄMINEN TYÖELÄMÄSSÄ

Tutkimustulokset lähetettiin Kangasalan ja Lempäälän seurakuntien yhteyshenkilöille sekä kokonaisuudessaan, että pelkän oman seurakunnan tulokset sähköisesti. Vastauksia ei voitu yhdistää vastanneisiin. Kysyimme samalla seurakunnilta, vastasivatko tulokset heidän kokemustaan arjesta. Tutkimuksessa korostui ruoka-avun ja taloudellisen avustuksen osuus. Kysyimme, voitaisiinko diakoniatyössä tehdä jotain toisin, jotta auttamisen painopiste muuttuisi, koetaanko tarvetta painopisteen muuttumiseen vai pitäisikö jossain muualla, kuin diakoniatyössä tapahtua muutos. Kysyimme myös voiko tutkimustuloksia hyödyntää tulevaisuudessa ja voisiko diakoniatyössä tehtyä työtä jatkossa arvioida tämän kyselyn avulla. Tarjouduimme käymään sisältöä yhdessä yhteistyökumppaneiden kanssa.

Saimme vastaukseksi Kangasalan seurakunnan diakonilta Mirja-Leena Hirvoelta (Henkilökohtainen tiedonanto, 24.3.2022), että kyselyn tuloksia voi hyödyntää työssä ja tulokset vastaavat arjen työn kokemuksia. Tuloksista työntekijöitä yllätti se, kuinka moni avun hakija käy töissä ja kuinka usein taloudessa on enemmän kuin yksi aikuinen. Diakoniatyö näkee, että sosiaalitoimen kanssa yhteydenpitoa voisi tiivistää ja kunnan toivottaisi avustavan perheitä esimerkiksi suurissa lääkekuluissa ja lasten sairaanhoitokuluissa. Diakoniatyössä toivotaan, että heidän antama apunsa olisi enemmän henkistä ja hengellistä tukea. Kyselyssä nousi mielenterveyden ja jaksamisen tuen tarpeet. Nämä nähtiin mahdolliseksi

uudeksi suunnaksi diakoniatyön kehittämiseksi. Erityisesti asiakastyytyvyydestä kerrottu palaute koettiin tärkeänä työssäjaksamisen kannalta.

9 JOHTOPÄÄTÖKSET JA POHDINTA

9.1 Kyselytutkimustuloksista nousevat johtopäätökset

Koronapandemia ei vaikuttanut kyselyyn vastanneista kuin pieneen osaan niin, että nimenomaan korona olisi ollut syynä heidän hakeutumisessaan diakoniatyön asiakkaiksi. Yhtä syytä perheiden ahdinkoon ei ollut, vaan muuttajat olivat riippumattomia toisistaan. Kuten aikaisemmissa tutkimuksissa oli osoitettu, perheet haavevat usein apua vasta kun kaikki vähätkin varat on käytetty ja, että terveys- ja hyvinvointiongelmia näkyvät vasta pitkän ajan kuluttua akuutin kriisin jälkeen. Vaikka kriisi on ollut akuutti ja julkisuudessa on nostettu lapsiperheiden haasteita korona-arjessa, ei kysely joko tavoittanut erityisesti koronan vuoksi apua tarvitsevia, tai uudet asiakkaat eivät ole merkittävästi vielä hakeneet diakoniatyöstä apua koronan vuoksi. Kyselyssä korostui, että koronatilanne ja huoli selviämisestä on jättänyt epävarmuutta ja epätoivoa lapsiperheisiin. Lapsiperheistä moni tulee tarvitsemaan perheen ulkopuolista apua jatkossakin.

Tavoittelimme kyselyllä huono-osaisuutta kokevia lapsiperheitä. Vastauksia analysoidessa huomasimme, että vastauksista ei ollut huomattavissa merkittäviä eroja erilaisten luokittelujen välillä. Kyselyyn vastasi verrattain pieni otanta, joten analysointiin valitut muuttajat eivät nostaneet merkittäviä eroja eri ryhmien välille, esimerkiksi vastanneiden asuinpaikkakunta ei vaikuttanut tuloksiin. Vastanneista suurin osa oli hakenut diakoniatyöltä apua jo ennen korona-aikaa. Tästä voidaan tehdä johtopäätös, että kysely tavoitti koronapandemian aikana ensimmäistä kertaa diakoniatyöstä apua hakeneita lapsiperheitä vähemmän kuin olisi ennalta toivottu.

Asiakkaiden tavoittamiseksi seurakuntien kannattaa panostaa nettisivujen päivittämiseen. Kunnan erilaiset yhteistyötahot ja seurakunnan muut työntekijät ovat myös merkittävässä osassa tiedonkulun jaossa. Sosiaalinen media ei tämän kyselyn perusteella vaikuta diakoniatyön asiakkaaksi hakeutumiseen, mutta diakoniatyön tunnettavammaksi tekemiseen sosiaalinen media alustana on varmasti hyvä.

9.2 Tutkimuksen luotettavuuden ja työskentelyprosessin arviointi

Opinnäytetyön tavoitteet saavutettiin kohtuullisessa määrin. Kyselytutkimus tuotti työyhteisölle tietoa diakoniatyön vaikutuksesta, joiden perusteella diakoniatyössä pohditaan tulevia suuntauksia. Kyselyn pohjalta pystyimme havainnoimaan, millaista elämänlaadun heikkenemistä lapsiperheissä koettiin. Pystyimme toteamaan myös, että kyselytutkimus ei antanut viitteitä siitä, että koronapandemia olisi ollut merkittävänä tekijänä elämänlaadun heikkenemiselle, vaikka se on mahdollisesti osatekijänä vaikuttamassa tulevaisuudessa tarvittavaan avun hakemiseen.

Kysymyksiä tehdessä käytimme niitä testiksi eri tahoilla, jotta kysymykset olisivat selkeästi ymmärrettäviä ja tutkimus tuottaisi luotettavaa tietoa. Kuitenkin vastauksia analysoidessa nousee ajatus, onko kysymyksiin vastattu niin kuin on tarkoitettu. Pohdimme myös, pääsimmekö tavoitteeseemme aidosti, koska osa vastanneista oli jättänyt kyselyn kesken ja kyselyn avanneista yli puolet jättivät vastamatta. Vastaukset ovat osin myös ristiriidassa keskenään, esimerkiksi kukaan ei ole ilmoittanut toimivansa yrittäjänä, mutta avoimissa vastauksissa yksi ilmoitti olevansa yrittäjä.

Osaan kysymyksistä on voinut valita useamman vastausvaihtoehdon. Vastausmäärissä on nähtävissä toisintoja, joten on mietittävä, onko kaikkien vastausten määrä luotettava ja voiko näistä näin ollen tehdä päätelmiä. Havainnollistava esimerkki on työllisyystilanteen kysymyksessä 6, jossa vastauksia on 47, kun kyselyyn vastanneiden kokonaismäärä on 33. Osa on vastannut esimerkiksi olevansa

sekä työtön, että työssä. Kyselyn mihinkään osuuteen ei myöskään ollut pakko vastata, vaan ne on voinut ohittaa vastaamatta.

Avunpiiriin hakeutumisen vastauksissa oli merkittävää hajontaa. Pääpiirteittäin diakoniatyön avun piiriin hakeutuminen koettiin helpoksi, mutta pieni osa vastanneista koki hakeutumisen vaikeaksi. Jatkotutkimuksessa voitaisiin perehtyä, mikä tekee avunpiiriin hakeutumisen vaikeaksi ja miten sitä voitaisiin helpottaa. Miten tehostaa tietoisuutta diakoniatyöstä saatavasta avusta. Ja onko seurakuntien diakoniatyö aito osa LAPE-hankkeen mukaista perhekeskustoimintamallia kunnissa.

9.3 Oman ammatillisen osaamisen kehittyminen ja pohdinta

Opinnäytetyöprosessi auttoi syventämään kyselyiden merkitystä työn kehittämisen ja arvioinnin näkökulmasta. Opimme, että kyselytyökalun avulla voidaan tuoda mitattavaa tietoa työn vaikuttavuudesta, merkityksestä ja tarpeesta. Kysymyksen asettelussa on otettava huomioon halutun vastauksen muoto ja vastaajien kyky ymmärtää kysymys toivotulla tavalla. Ammatillinen ymmärrys lapsiperheiden palveluista ja yhteiskunnassa tehdyistä leikkauksista ja vastaavasti lapsi- ja perhepalveluiden päivittämisellä LAPE-hankkeen myötä on laajentanut osaamistamme. Verkostotyöskentelyn merkitys myös seurakunnan diakoniatyössä tuli näkyviin teoretietoa kerätessä.

Valitettavasti kyselyn tuloksina ei saatu varmaa näyttöä siitä, että tavoittiko seurakunnat akuutissa avuntarpeessa olevia perheitä. Kehitysehdotuksena voidaan todeta, että kysely voitaisi jatkossa teettää heti paikan päällä diakoniatyön asiakas kohtaamisen yhteydessä. Näin vastaukset saataisi mahdollisimman monelta asiakkaalta ja uudet tai yhden kerran asiakkaat saataisi myös kyselyn piiriin. Tämä kyselytutkimus ei saavuttanut tavoiteltua mittasuhdetta, joten tällaisenaan se ei ole riittävän merkittävä tutkimus jatkotyön pohjaksi. Tämän tutkimuksen toteuttaminen olisi vaatinut enemmän aikaa saavuttaakseen riittävät mittasuhteet, ollakseen merkittävä tutkimus.

Mielenkiintoista oli, että päihde- ja riippuvuustyön tarve ei näkynyt lainkaan kyselyssä, vaikka sekä Kangasalla, että Lempäälässä päihdetyö on osa diakoniatyön kenttää. Perheissä tapahtuva päihteidenkäyttö on aiheuttanut huolta apua tarjoavissa järjestöissä jo vuonna 2020 A-klinikkasäätiön julkaisun mukaan. Joko emme tavoittaneet kyselyllä päihde- ja riippuvuusongelmien kanssa painivia lapsiperheitä, tai ongelmaa ei haluttu myöntää tässä kyselyssä.

Olisi hyvä myös nähdä minkälaista apua lapsiperheet tulevat jatkossa tarvitsemaan ja löydetäänkö ennaltaehkäiseviä tukimuotoja taloudellisen avun ja ruokaavun rinnalle. Tullaanko tulevaisuudessa tarvitsemaan myös diakoniatyön uudelleen asennoitumista: onko diakoniatyön tarkoitus tulevaisuudessakin olla se viimeinen apu ja hyvinvointivaltion avustusten jatke vai voidaanko olla ennaltaehkäisevä osa ja toimia yhtenä ratkaisumallina huono-osaisuuden kierteen katkaisemisessa?

Kyselytutkimus olisi mielenkiintoista toistaa paranneltuna tulevaisuudessa, jotta voitaisiin analysoida, tuleeko koronan aiheuttamat avuntarpeet näkyviin myöhemmin. Uusintaan olisi hyvä ottaa tämän kyselyn pohjalta tulleet epäluottamusta herättävät asiat kuitenkin huomioon, jotta toisintoa tai luotettavuutta murentavilta ymmärtämisongelmilta vältytään. Esimerkiksi kysymysten uudelleen muotoilua tai sanojen esiin nostamista lihavoinnilla. Tuleviin tuloksiin tulisi vaikuttamaan sekä pandemian mahdollinen pitkittyminen, että koronan mahdolliset vaikutukset pitkällä aikavälillä. Kyselyn toteuttaminen myös isommalla aikavälillä, laajemmalla otannalla ja mainonnalla, sekä nyt huomattujen kysymyksien asettelun ongelmien parantamisella voitaisiin saada tutkimuksellisesti merkittävämpää aineistoa.

LÄHTEET

- A-klinikkasäätiö, (28.4.2020). Perheitä autettava nyt – kuntia voi uhata kallis jälkipyykki. <https://a-klinikkasaaatio.fi/ajankohtaista/perheita-autettava-nyt-kuntia-voi-uhata-kallis-jalkipyykki>
- Alava, H., Kela, A., Nikkanen, A., & Paloviita, P. (2020). *Diakoniabarometri 2020. Aina uuden edessä*. <https://www.dtl.fi/media/diakoniabarometri-2020.pdf>
- Brooks, S., Webster, R., Smith, L., Woodland, L., Wessely, S., Greenberg, N. & Rubin, G. (26.2.2020). *The psychological impact of quarantine and how to reduce it: rapid review of the evidence*. <https://www.ncbi.nlm.nih.gov/pmc/articles/PMC7158942/>
- Diakonia-ammattikorkeakoulu (i. a.). *Huono-osaisuus Suomessa – karttasivusto*. Saatavilla 26.9.2021 www.diak.fi/eriarvoisuus
- Gissler, M., & Paananen, R. (2014). Hyvinvointi ulottuu sukupolvien yli. Teoksessa Lammi-Taskula, J. & Karvonen, S. (Toim.) *Lapsiperheiden hyvinvointi* (s. 208–215). Juvenes Print- Suomen Yliopistopaino Oy.
- Halme-Tuomisaari, M. (2020). *Kaikki kotona. Kun korona mullisti maailmamme*. Kirjapaja
- Hakala, K. (1.4.2022) *Valmiuslain käyttöönottoaminen korona-aikana*. https://www.eduskunta.fi/FI/naineduskuntatoimii/kirjasto/aineistot/kotimainen_oikeus/LATI/Sivut/valmiuslain-kayttoonottaminen-koronavirustilanteessa.aspx
- Heinonen-Tricarico, K-R. (14.12.2020). *Ruoka-avun tarve on korona-aikana lisääntynyt – Pääkaupunkiseudulla hävikkiruokaa riittää paremmin kuin muualla Suomessa*. <https://www.kirkkojakaupunki.fi/-/ruoka-avun-tarve-on-korona-aikana-lisaantynyt-paakaupunkiseudulla-havikkiruokaa-riittaa-paremmin-kuin-muualla-suomessa#b990c34b>
- Joutsen, T. (27.9.2020) *Korona on tuonut uusia asiakkaita diakoniatyöhön - ”Nurmijärvellä ei kenenkään tarvitse kärsiä nälkää”*. <https://www.nurmijarvenuutiset.fi/paikalliset/3118488>
- Kangasalan seurakunta (2021 –e) *Toimintasuunnitelma ja talousarvio vuodelle 2022*.

<https://www.kangasalanseurakunta.fi/documents/7381005/81839267/Toimintasuunnitelmakirjanen+2022.+KV+2021-1216.+Hyv%C3%A4ksytty.pdf/36efd753-1537-158e-5ac1-0ba4a039f5bb?t=1641547118779>

Kangasalan seurakunta (i.a.-b) *Diakonia*. Saatavilla 3.3.2022 <https://www.kangasalanseurakunta.fi/tule-mukaan/diakonia>

Kangasalan seurakunta (i.a.-d) *Perhetalo*. https://www.kangasalanseurakunta.fi/perhetalo?gclid=Cj0KCQiA64GRBhCZARIsAHOLriL-Rqy_5vbZC1TOqGBinvrT4bircz1e2dbgTpCUB-blfNaXF_HgVTg8aAjJyEALw_wcB

Kangasalan seurakunta (i.a-a) *Diakoniatyö*. Saatavilla 3.3.2022. <https://www.kangasalanseurakunta.fi/yhteystiedot/diakoniatyo>

Kangasalan seurakunta (i.a-c) *Yhteinen keittiö*. Saatavilla 3.3.2022 <https://www.kangasalanseurakunta.fi/tule-mukaan/diakonia/yhteinen-keittio-hanke>

Karhu, E. (14.2.2019). *Diakoniaraati: Lapsiperheiden köyhyys näkyy nälkänä, riitoina ja huolena opinnoista*. <https://www.kotimaa.fi/artikkeli/diakoniaraati-lapsiperheiden-koyhyys-nakyy-nalkana-riitoina-ja-huolena-opinnoista/>

Kirkkohallitus (2016) *Diakoniabarometri*. Kirkontutkimuskeskuksen verkkojulkaisuja 45. Kuopio. https://www.dtl.fi/media/kirkkohallitus_diakoniabarometri-2016_nettti.pdf

Kirkon tilastot, Kangasala (2021). *Jäsentilasto 2021*. <https://www.kirkontilastot.fi/viz?id=185>

Kirkon tilastot, Lempäälä (2021). *Jäsentilasto 2021*. <https://www.kirkontilastot.fi/viz?id=185>

Kuusimäki, K. (12.10.2015) *Diakonia, diakonian teologiaa, pääkirjoitus - Tekojen teologiaa*. https://evl.fi/documents/1327140/48804330/Diakonia_03-2015.pdf/f293ed76-9a3f-f185-7a03-061a3ae08d01?t=1617174440512

Kuusisto, T., Liukkonen, S. (i.a.) *Talouden tilannekuva*. Tilastokeskus. <https://www.stat.fi/ajk/koronavirus/koronavirus-ajankohtaista-tilastotietoa/miten-vaikutukset-nakyvat-tilastoissa/talouden-tilannekuva#tyollisyys>

- Kylätasku, T. (16.6.2020). *Nousukausi ei korjaa kaikkia korona-ajan jälkiä – pandemia kurittaa eniten postinumeroalueilla, joiden asukkaat hyötyvät kasvusta vähän.* <https://www.kirkkojakaupunki.fi/-/professori-juho-saari-nyt-olisi-viimeinen-hetki-siirtaa-kirkon-voimavaroja-muilta-toimialoilta-diakoniatyoho-1#b990c34b>
- Laki lapsen elatuksesta (704/1975) Annettu Helsingissä 5.9.1975.
<https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/1975/19750704>
- Lapsen oikeudet (i.a.) *YK:n lapsen oikeuksien yleissopimus.* Saatavilla 3.3.2022
<https://www.lapsenoikeudet.fi/lapsen-oikeuksien-sopimus-turvaalasten-ihmisoikeudet/sopimus-kokonaisuudessaan/#23-artikla>
- Lempäälän seurakunta (21.12.2021 -d) *Talousarvio ja toimintasuunnitelma.*
<https://www.lempaalanseurakunta.fi/documents/24579880/0/TA-LOUSARVIO+2022+hyv%C3%A4ksyty+kv+211221.pdf/734f12d9-e683-67e5-df0c-982dd8c3518c?t=1641373022849>
- Lempäälän seurakunta (i.a.-a) *Diakonia.* Saatavilla 3.3.2022. <https://www.lempaalanseurakunta.fi/yhteystiedot/diakonia>
- Lempäälän seurakunta (i.a.-b) *Tukea ja apua.* Saatavilla 3.3.2022.
<https://www.lempaalanseurakunta.fi/apua-ja-tukea>
- Lempäälän seurakunta (i.a.-c) *Kriisirahasto.* Saatavilla 3.3.2022.
<https://www.lempaalanseurakunta.fi/apua-ja-tukea/kriisirahasto>
- Mattila, K-P. (2008) *Arvostava kohtaaminen. Arjessa, auttamistyössä ja työyhteisössä* (2. p.). PS-Kustannus.
- Mieli (27.7.2021). Koronaepidemia vaikuttaa mielenterveyteen.
<https://mieli.fi/yhteiskunta/koronaepidemia-vaikuttaa-mielenterveyteen-yhteiskunta-ja-vaikuttaminen/>
- Mäntyneva, P., Ketonen, E.-L., Peltoniemi, J., Aaltonen, H. & Hiilamo, H. (2021) *Sosiaalipoliittiset toimet koronapandemian aikana vuonna 2020. Vertailututkimus Suomesta ja 12 muusta OECD-maasta.* https://julkaisut.valtioneuvosto.fi/bitstream/handle/10024/163683/Sosiaaliturvakomitea_2021_2.pdf?sequence=1&isAllowed=y
- Nummenmaa, L. (2021). *Tilastotieteen käsikirja.* Tammi.
- Pirkanmaan LAPE-hanke (2017-a) *Lapsi- ja perhepalveluiden muutosohjelma.*
<https://lapepirkanmaa.fi/>

- Pirkanmaan LAPE-hanke (2017-b) *Varhaiskasvatus, koulu, oppilaitos ja vapaa-aika*. <https://lapepirkanmaa.fi/varhaiskasvatus-koulu-ja-vapaa-aika/>
- Pirkanmaan LAPE-hanke (2017-c) *Perhekeskustoimintamalli*.
<https://lapepirkanmaa.fi/perhekeskustoimintamalli/>
- Pirkanmaan LAPE-hanke (2017-d) *erityis- ja vaativan tason palvelut*.
<https://lapepirkanmaa.fi/erityis-ja-vaativan-tason-palvelut/>
- Pylvänäinen, K. (2021). *Korona helvetti. Yhden perheen selviytymistaistelu*. WSOY.
- Sainio, S. (1.10.2020) *Koronakriisi toi ruokajonoihin pienyrittäjät ja lapsiperheet – avuntarve jopa kolminkertaistunut: ”Ruokakassien jako ei ole ratkaisu köyhyyteen”*. Aamulehti. <https://www.aamulehti.fi/pirkanmaa/art-2000007542588.html>
- Salmi, M. (2020). Lapsiperheiden köyhyys pitää yllä köyhyyden kierrettä. Teoksessa Kallio, J & Hakovirta, M. (toim.), *Lapsiperheiden köyhyys & huono-osaisuus* (s.37–72) Vastapaino.
- Salomäki, H. (8.4.2020). *Suomalaisten henkinen kriisinkestävyys. Huolenaiheet ja turvallisuutta tuovat tekijät koronakriisissä*.
https://evl.fi/documents/1327140/50112189/Raportti_Suomalaisten_henkinenkriisinkest%C3%A4vyys_VerkkoSaavutettava.pdf/454e8e5b-33b0-109a-b039-1155b9844d04?t=1588071335739
- Serkkola, E. (31.3.2021). *Uupumusta ja yksinäisyyttä: Mieli ry:n selvityksessä korona-aika on kuormittanut erityisesti nuoria aikuisia*.
<https://www.kirkkojakaupunki.fi/-/mieli-ry-n-tutkimus-korona-aika-on-kuormittanut-erityisesti-nuoria-aikuisia#b990c34b>
- Sitra (2020). *Talous*. <https://www.sitra.fi/tulevaisuussanasto/talous/>
- Sosiaali- ja terveysministeriö. (24.2.2022). Koronan leviämisen riskin vuoksi poistoista jääville oikeus tartuntatautipäivärahaan ilman virallista eristämismääräystä. <https://stm.fi/-/koronan-leviamisriskin-vuoksi-poistoista-jaaville-oikeus-tartuntatautipavaraahan-ilman-virallista-eristamismaaraysta>
- Suomen evankelisluterilainen kirkko (i.a.) *Diakoni ja diakonissa ihmisten kesellä*. Saatavilla 3.3.2022. <https://evl.fi/tietoa-kirkosta/toissa-kirkossa/ammattit/diakoni-ja-diakonissa>

- Tietosuojavaltuutetun toimisto (i.a.) *Milloin henkilötietoja saa käsitellä?*
Saatavilla 3.5.2021
<https://tietosuoja.fi/kasittelyperusteet#rekisteroidyn-suostumus>
- Tilastokeskus (i.a.) *Käsitteet - L – Lapsiperheet*. Saatavilla 26.9.2021
<https://www.stat.fi/meta/kas/lapsiperhe.html>
- Tutkimuseettinen neuvottelukunta (2019) *Ihmiseen kohdistuvan tutkimuksen eettiset periaatteet ja ihmistieteiden eettinen ennakoarviointi Suomessa*. https://www.tenk.fi/sites/tenk.fi/files/Ihmistieteiden_eettisen_ennakoarvioinnin_ohje_2019.pdf
- Tähtinen, J., Laakkonen, E. & Broberg, M. (2011). *Tilastollisen aineiston käsittelyn ja tulkinnan perusteita*. Painosalama Oy
- Törrönen, M. 2012. *Onni on joka päivä. Lapsiperheen arki ja hyvinvointi*. Gaudeamus Helsinki University Press.
- Valtioneuvosto (24.6.2020) *Lasten ja nuorten hyvinvointi koronakriisin jälkihoitossa: lapsistrategian koronatyöryhmän raportti lapsen oikeuksien toteutumisesta*. Valtioneuvoston julkaisuja
<https://julkaisut.valtioneuvosto.fi/handle/10024/162318>
- World Health Organization. (6.12.2021). Covid-19 and the social determinants of health and health equity: evidence brief.
<https://www.who.int/publications/i/item/9789240038387>
- Yhteisvastuu (2022) Yhteisvastuu – Kampanja 2022. <https://www.yhteisvastuu.fi/kampanja/>

LIITTEET

Liite 1. Kysely ja saate

Lapsiperheiden korona-aikana saatu apu diakoniatyöstä

Tervetuloa mukaan diakoniatyötä käsittelevään tutkimukseen! Tällä kyselyllä tutkimme lapsiperheiden avunsaantia diakoniatyöstä korona-aikana. Kyselyyn vastaaminen vie noin 10 minuuttia ja se tapahtuu oheisella verkkokyselyllä anonymisti. Kysely on pääosin monivalintakysely. Käsittelemme vastaukset luottamuksellisesti.

Kaikkien vastaajien kesken arvomme 50 lahjakortin ruokakauppaan.

Mikäli osallistut arvontaan, täytä kyselyn lopuksi yhteystietosi.

Yhteystietoja ei luovuteta ulkopuolisille tahoille, eikä niitä voi yhdistää vastauksiin.

Yhteystiedot tuhotaan arvonnän päätyttyä.

Lisätietoja kyselystä ja opinnäytetyöstä:

sanni.pesonen@student.diak.fi, puh. 0452734818

anni.matilainen@student.diak.fi, puh. 0504924405

Kysely liittyy opinnäytetyöhömmö Diakonia-ammattikorkeakoulussa.

Kiitos tutkimukseen osallistumisestasi!

Kysymyksiin vastaaminen on vapaaehtoista. Sinun ei tarvitse vastata kaikkiin kysymyksiin päästäksesi kyselyn loppuun

1. Sukupuolesi

- Nainen
- Mies
- Muu
- En halua kertoa

2. Ikäsi

- 18–29
- 30–45
- 46–60
- Yli 60
- Alle 18

3. Seurakunta, mistä olette saaneet apua?

- Kangasala
- Lempäälä
- Muu Pirkanmaan kunta: mikä?
- Muu: mikä?
- En ole kokenut saaneeni apua

4. Montako täysi-ikäistä asuu taloudessanne, jotka osallistuvat talouden kustannuksiin? Voit valita useamman vastausvaihtoehdon.

- 1 = ei muita kuin minä
- 2
- 3 tai enemmän
- Menoihin osallistuu lisäksi joku muu henkilö talouden ulkopuolelta. Esim. isovanhemmat, eronnut puoliso

Taloudella tarkoitetaan samassa kodissa asuvia henkilöitä. Talouden kustannuksia ovat esimerkiksi vesi, sähkö, vuokra/asuntolaina/yhtiövastike, kiinteistön huoltoon liittyvät menot ja ruoka.

5. Montako alle 18-vuotiasta taloudessanne on ollut 2020–2021?

- 1–2
- 3–4
- Yli 5
- 0

Jos lapsesi on tullut täysi-ikäiseksi korona-aikana 2020–2021, laske hänet tässä alle18-vuotiaaksi.

6. Valitse tilanteeseesi sopivimmat vaihtoehdot:

- Työssä
- Työtön
- Kotivanhempi
- Opiskelija
- Eläkeläinen
- Yrittäjä
- Osa-aikatyö, alle 30 h/viikko
- Muu: mikä

7. Kuinka paljon talouteenne jää käyttörahaa kuukaudessa pakollisten asumiseen liittyvien menojen jälkeen?

- Alle 100 €
- 100 €-300 €
- 300 €-500 €
- Yli 500 €
- 0 € tai alle
- En osaa sanoa

Pakollisilla asumiseen liittyvillä menoilla tarkoitetaan vesi, sähkö, vuokra/asuntolaina/yhtiövastike, lämmitys, kiinteistön välttämättömät hoitomenot kuten jätemaksu ja nuohous, kotivakuutus ja saunamaksu.

8. Mitä muita menoja perheellänne on kuukaudessa?

Esimerkiksi: sairaanhoitokulut, päivähoitomaksut, lääkekulut, harrastusmenot, matkakulut, lemmikit yms. Luettele niin monta kuin tulee mieleen.

9. Arvioi paljonko kuukaudessa muihin menoihin kuluu rahaa?

10. Minkälaista apua olette hakeneet korona-aikana, mistä tahansa muulta auttavalta taholta, kuin seurakunnalta?

- Taloudellinen apu

- Ruoka-apu
- Talousneuvonta
- Muu apu: mikä?

11. Oletteko hakeneet apua seurakunnan diakoniatyöstä ennen korona-aikaa?

- Kyllä
- Ei
- En osaa sanoa

12. Millaisissa asioissa olette hakeneet apua seurakunnalta ennen korona-aikaa? Voit valita useamman vaihtoehdon

- Taloudelliset vaikeudet
- Ruoka-apu
- Perhe, parisuhde, kasvatus
- Työ, työttömyys, opiskelu
- Yksinäisyys
- Päihteet ja riippuvuudet
- Mielenterveys ja jaksaminen
- Hengellisyys
- Muu: mikä?

13. Vaikuttiko korona-aika seurakunnan diakoniatyön asiakkaaksi hakeutumista?

Ei lainkaan

Merkittävästi

0

10

14. Millaista apua olette hakeneet korona pandemian aikana seurakunnan diakoniatyöstä? Voit valita useamman vaihtoehdon:

- Taloudelliset vaikeudet
- Ruoka-apu
- Perhe, parisuhde, kasvatus

- Työ, työttömyys, opiskelu
- Yksinäisyys
- Päihteet ja riippuvuudet
- Mielenterveys ja jaksaminen
- Hengellisyys
- Muu: mikä?

15. Mitä kautta löysitte seurakunnan diakoniatyön avun? Voit valita useamman vaihtoehdon:

- Sukulainen, tuttu
- Seurakunnan nettisivut
- Sanomalehti
- Seurakunnan työntekijä
- Kunnan sosiaalitoimi
- Facebook
- Muu sosiaalinen media: mikä?
- Muu: mikä?

16. Millaiseksi koit avun hakemisen seurakunnan diakoniatyöltä?

Vaikeaksi

Helpoksi

0

10

17. Asteikolla 0–10, kuinka tyytyväinen olit saamaasi apuun?

Tyytymätön

Tyytyväinen

0

10

18. Tuletteko tarvitsemaan tulevaisuudessa perheen ulkopuolista apua koronapandemian takia?

- Kyllä

- Ei
- Mahdollisesti

Esimerkiksi seurakunnalta, kaupungilta tai kunnalta, sukulaisilta, tuttavilta jne.

19. Millaista apua haluaisit seurakunnalta?

- Taloudellinen apu
- Ruoka-apu
- Neuvoa parisuhde- tai perhe-elämään
- Keskusteluapua työ-, työttömyys- tai opiskelutilanteen kanssa
- Tukea yksinäisyyteen
- Neuvoa päihteiden tai riippuvuuksien kanssa
- Tukea mielenterveydessä ja jaksamisessa
- Hengellinen tuki, sielunhoito
- Muu: mikä?

20. Miltä tulevaisuutenne näyttää?

- Pelottavalta
- Epävarmalta
- Riittävältä
- Tyydyttävältä
- Luottavaiselta
- Varmalta

21. Terveiseni ja kehitysehdotukseni seurakunnan diakoniatyölle:

22. Vapaa sana:

Kysely tehdään anonymisti, yhteystiedot eivät yhdisty vastauksiin

Kiitos kyselyyn vastaamisesta!

Seuraava sivu ohjaa sinut arvontaa varten toiselle sivulle. Sivulle ohjautuminen voi kestää hetken. Arvontaa varten jätäthän yhteystietosi. Arvontaan osallistuminen on vapaaehtoista.

Liite 2. Yhteystietolomake

Yhteystiedot arvontaa varten

1. Jätäthän yhteystietosi, mikäli haluat osallistua arvontaan

Matkapuhelin

Sähköposti

Nimi (vapaaehtoinen)